

**JIHOČESKÁ UNIVERZITA V ČESKÝCH BUDĚJOVICÍCH
PEDAGOGICKÁ FAKULTA**

A

**VYSOKÁ ŠKOLA EKONOMICKÁ V PRAZE
FAKULTA MANAGEMENTU V JINDŘICHOVĚ HRADCI**

BAKALÁŘSKÁ PRÁCE

2009

Kateřina Lomická

**JIHOČESKÁ UNIVERZITA V ČESKÝCH BUDĚJOVICÍCH
PEDAGOGICKÁ FAKULTA**

A

**VYSOKÁ ŠKOLA EKONOMICKÁ V PRAZE
FAKULTA MANAGEMENTU V JINDŘICHOVĚ HRADCI**

Zdroje sociální opory osamělých matek s dětmi

Autor: Kateřina Lomická

Vedoucí práce: PhDr. Olga Vaněčková

Studijní program Sociální pedagogika, specializace výchovně – vzdělávací praxe

Datum odevzdání : 30.3.2009

Prohlášení

Prohlašuji, že bakalářskou práci na téma
»**Zdroje sociální opory osamělých matek s dětmi**«
jsem vypracovala samostatně.

Použitou literaturu a podkladové materiály
uvádím v příloženém seznamu literatury.

Plzeň, březen 2009

podpis studenta

Anotace

Zdroje sociální opory osamělých matek s dětmi

Cílem práce je zaměřit se na analýzu zdrojů sociální opory u osamělých matek s dětmi. Nejprve budou zpracovány teoretická východiska: analýza problematiky neúplných rodin, vymezení pojetí sociální opory v současném společenském a kulturním kontextu a popsání jejich možných zdrojů a funkcí. Praktická část bude zaměřena zejména na institucionální formy sociální opory, jejich dostupnost a účinnost pro specifickou sociální skupinu, kterou tvoří matky v azylovém domě.

Březen 2009

Annotation

The sources of the social support of the lonely mothers with children

The destination of this work is to concentrate on the sources of the social supports of the lonely mothers with children. At first are elaborated the theoretical ways out: the analysis of problems of the complete families, to specify the conception of the social support in the contemporary social and cultural context and the description of their possible sources and function. The practical part is concentrated especially on the institutional forms of the social support, their way of reach it and their efficiency for the specific social group of the mothers in the asylum home.

March 2009

Poděkování

Především děkuji vedoucí mé bakalářské práce paní **PhDr. Olze Vaněčkové** za cenné rady, náměty, inspiraci a čas, který mi věnovala.

Dále bych chtěla poděkovat řediteli MCHP panu Mgr. Pavlu Janouškovcovi, ředitelce AD sv. Zdislavy paní Mgr. Markétě Štychové, že mi umožnili přístup k potřebným informacím. Zvláště sociální pracovníci slečně Mgr. Tereze Sauerové, která se mi po celou dobu věnovala a poskytla mi všechny potřebné údaje.

V neposlední řadě bych ráda touto formou poděkovala mému zaměstnavateli, celé mé rodině, zejména manželovi a mým dětem, za jejich trpělivost a pochopení po celou dobu mého studia.

Obsah:

Úvod.....	3
Teoretická část.....	4
1. Sociální opora.....	4
1.1. Druhy sociální opory.....	4
1.2. Sociální opora v rámci zvládání stresu.....	6
1.3. Vnímání sociální opory: dostupnost, účinnost a přiměřenost pomoci.....	7
1.4. Rodina jako základní zdroj sociální opory.....	7
1.4.1. Česká rodina v současnosti.....	9
1.4.2. Trendy a problémy současné české rodiny.....	10
1.4.3. Neúplná rodina.....	11
2. Problematika osamělých matek s dětmi.....	12
2.1. Důsledky pro děti.....	13
2.2. Ekonomické postavení svobodných matek.....	14
2.2.1. Zanedbání výživného.....	14
2.2.2. Nezaměstnanost.....	15
2.3. Bytová problematika.....	16
2.4. Stres.....	17
2.4.1. Zvládání stresu.....	18
3. Systém sociálního zabezpečení.....	19
3.1. Dávky státní sociální podpory.....	19
3.2. Dávky sociální péče.....	20
4. Sociální opora institucionální.....	21
4.1. Úřady a sociální služby.....	21
4.1.1. Odbor sociálně správní.....	22
4.1.2. Oddělení sociálně správní ochrany dětí.....	22
4.1.3. Odbor bytový.....	23
4.2. Zařízení a organizace pomáhající osamělé matce.....	23
5. Shrnutí.....	25
Praktická část.....	28
6. Účel výzkumu a cíl práce.....	28
6.1. Metody sběru dat.....	29

7. Azylový dům Naděje.....	30
7.1. Charakteristika.....	30
7.2. Poskytované sociální služby.....	30
7.3. Podmínky přijetí do Azylového domu sv. Zdislavy.....	31
7.4. Nástup klientky do Azylového domu.....	32
7.5. Pobyt v Azylovém domě.....	33
7.6. Podmínky pro ukončení pobytu v Azylovém domě.....	34
8. Provedený průzkum.....	36
8.1. Vyhodnocení dotazníků a interpretace dotazníků.....	36
8.1.1. Klientky AD.....	36
8.1.2. Sociální pracovnice AD.....	43
8.2. Srovnání odpovědí klientek a sociálních pracovníků AD.....	46
9. Shrnutí.....	50
Závěr.....	53
Seznam použité a citované literatury.....	55
Seznam příloh.....	58

ÚVOD

Pro svoji bakalářskou práci jsem si vybrala problematiku osamělých matek s dětmi. Toto téma jsem si zvolila, jelikož si myslím, že situace osamělých matek s dětmi je dnes velmi aktuální i závažné téma. Různé statistiky nabízejí pohled na přibývajícím počet neúplných rodin, který se stává závažným sociálním problémem.

V současné době je velmi náročné být dobrou matkou, manželkou, starat se o domácnost a přitom chodit do práce a to mluvíme o rodině úplné. Žena, která se ocitne sama bez partnera, ať už se proto rozhodne dobrovolně nebo dojde v rodině k rozvodu, musí čelit mnoha věcem, ať už se to týká stránky ekonomické, výchovy dětí nebo dokonce ztráty bydlení. Žena v této těžké životní situaci se musí vyrovnat s mnoha okolnostmi, zůstat při tom dobrou matkou a tato situace je pro ni samozřejmě velmi stresující.

Při zpracování tématu jsem již od počátku narážela na problémy jak při hledání vhodné odborné literatury tak i internetových odkazů, kde by bylo možné nalézt potřebné informace. Budu se proto zabývat problémy osamělých matek s dětmi nejen v teoretické podobě, ale zpracuji i přehled dostupných konkrétních informací, aby ženy, které se dostanou do tíživé životní situace věděly, jak postupovat a kam se v případě potřeby mohou obrátit.

V teoretické části nejprve definuji pojem sociální opora a její význam při zvládání zátěže. Dále budu charakterizovat rodinu jako základní zdroj sociální opory, popíši vývojové trendy současné české rodiny a její problémy. Poté se zaměřím na specifika neúplné rodiny a především na situaci osamělých matek s dětmi - jaké jsou důsledky, jaké přináší problémy, co usnadňuje vyrovnání se s nároky a povinnostmi, jaké se nabízejí možnosti sociální opory. Zajímá mě především, jaký význam v této situaci má opora institucionální.

Tuto část propojím s praktickou částí, kde budu konkrétně sledovat, jaké formy pomoci jsou nabízeny na území města Plzně a zaměřím se na jedno zařízení, které se zabývá pomocí osamělým matkám s dětmi, které se ocitly v tísní. Popíši jaké služby nabízí Azylový dům sv. Zdislavy pro osamělé matky s dětmi, jaké možnosti, výhody a nevýhody přináší tato forma sociální opory. Zajímá mě, jak ženy, které se dostaly do nelehké životní situace, tuto pomoc vnímají, s čím jsou spokojeny, kde vidí nedostatky a jaké další problémy musí řešit.

Proto si kladu otázku: „Jsou zdroje sociální opory pro osamělé matky s dětmi, které se ocitly v tísní dostačující?“

TEORETICKÁ ČÁST

1. SOCIÁLNÍ OPORA

Svoji bakalářskou práci začnu vymezením pojmu sociální opora. Tato forma pomoci v případě, že se žena stane osamělou matkou s dítětem je velice důležitá. Často však dochází k situacím, kdy se zaměňuje pojem sociální opora a sociální podpora. Proto tyto pojmy v následující části objasním.

Pojem **sociální podpora** vznikl se zavedením systému státní sociální podpory, kdy zabývá systémem žádostí, posuzováním a vyřizováním výplat peněžitých dávek státní sociální podpory, kdy je zaměřena na vybrané skupiny obyvatel.¹

Definice **sociální opory**: „...sociální oporou v širším slova smyslu se rozumí pomoc, která je poskytována druhými lidmi člověku, který se nachází v zátěžové situaci. Obecně jde o činnost, která člověku v tísní jeho zátěžovou situaci určitým způsobem ulehčuje“.²

Sociální opora se nejčastěji vymezuje jako pomocný a podpůrný vztah lidí, kteří jsou danému člověku v tísní nejbližší. Může probíhat na různých úrovních.

Makroúroveň sociální opory, kdy jde o celospolečenskou formu pomoci potřebným, jako je např. sociální podpora.

Mezoúroveň sociální opory, kde se určitá sociální skupina snaží pomoci jednomu ze svých členů, případně lidem ve svém okolí, kteří se momentálně nachází v nouzi.

Mikroúroveň sociální opory, kdy jde o pomoc poskytovanou člověku v rámci dyády, tzn. dvojice lidí z jeho nejbližšího okolí, tj. přátelé, matka svému dítěti apod.³

1.1 Druhy sociální opory

Druhy sociální opory se mohou členit podle řady různých hledisek, např. jakým způsobem se naplňují potřeby člověka, jak se vztahuje k jeho sociální síti, jak je účinná a kvalitní, jak ji vnímá příjemce apod. Jednotlivá členění se různě ovlivňují a různě do sebe přecházejí, kdy jde o nahlížení na jeden jev z více stran.⁴

¹ Výrost, J., Slaměnk, I. (eds.): Aplikovaná sociální psychologie, Praha: Grada, 2001, s. 27-28

² Křivohlavý, J.: Psychologie zdraví, Praha: Portál, 2003, s. 94

³ Křivohlavý, J.: Psychologie zdraví, Praha: Portál, 2003, s. 95

⁴ Baštecká, B. a kol: Terénní krizová práce: psychosociální intervenční týmy, Praha: Grada, 2005, s. 86

Druhy sociální opory:⁵

- Instrumentální – kdy jde o velice konkrétní formu pomoci např. poskytnutím finanční výpomoci, obstaráním různých potřebných věcí, zařízením neodkladných záležitostí, které postižený nemůže sám provést, poskytnutím materiální podpory apod. Kdy iniciativa pomoci nevychází od člověka v tísní, ale od druhého člověka, od toho, který se z vlastní vůle rozhodl postiženému pomoci a to konkrétně a věcně.
- Informační – postiženému jedinci je dodána informace, která by mu měla být nápomocna při orientaci v situaci, do níž se dostal. Např. mu poskytují rady lidé, kteří mají s podobnou situací zkušenost jak osobní, tak profesionální. Do této kategorie patří také pomoc poskytovaná člověku v tísní tím, že je mu nasloucháno, zjišťují se jeho potřeby i jeho představy o tom, co by bylo možno pro něho udělat apod.
- Emocionální – Člověku v tísní je empatickou formou sdělována emocionální blízkost (lásky, soucítění), laskavým jednáním s ním je mu naznačována náklonnost, je mu podána ruka, když se propadá do deprese, beznaděje a pocitů odcizení. Je mu dodávána naděje.
- Hodnotící opora – postiženému člověku je sdělována např. tím jak je s ním jednáno (úcta, respekt), je posilováno jeho kladné sebehodnocení a sebevědomí, je podporována jeho snaha o autoregulaci (řídí věci podle jeho vlastního přání), je povzbuzován ve víře a naději.

Přiměřená a účinná sociální opora poskytuje odpověď na potřeby lidí a jejich cíle. Tyto potřeby se mohou v průběhu času měnit a podle nich se proměňuje forma a zdroje sociální opory. Při posuzování, jakou oporu člověk potřebuje a od koho, je zvláště v období krize velmi obtížné. Rovněž není snadné vyvážit jedincovu potřebu opory se skutečnými možnostmi opory.

Mezi hlavní zdroje sociální opory patří přirozené systémy opory, kterou tvoří rodina, přátelé, známí, pomáhající profese, podpůrné skupiny organizované odborníky a svépomocné skupiny. Lidé si z nich vybírají vztahy, které nejvíce odpovídají jeho momentálním potřebám.

Nejsilnější systém sociální opory tzv. sociální síť, představují rodiny. Je tedy zapotřebí tyto členy sociálních sítí povzbuzovat, aby při nepříznivých událostech poskytovaly zasaženým lidem dlouhodobou (nikoli bezprostřední) účinnou oporu.⁶

⁵ Křivohlavý, J.: Psychologie zdraví, Praha: Portál, 2003, s. 97-98

⁶ Baštecká, B. a kol: Terénní krizová práce: psychosociální intervenční týmy, Praha: Grada, 2005, s. 87-88

1.2 Sociální opora v rámci zvládání stresu

Původně sociální opora vytvářela pojmový rámec pro vyjádření výsledku procesu zvládání neboli coping v tom smyslu, že pomáhá člověku efektivně se vyrovnat s negativním vlivem stresové situace. Ale poté se začalo usuzovat, že sociální opora je důležitým determinantem duševního zdraví a subjektivní pohody.

O sociální opoře se může hovořit také jako o množství peněz, které jsou nám lidé ochotni půjčit, či počtu náručí, v kterých si můžeme poplakat, anebo množství rad, které jsou nám ostatní ochotni poskytnout. Podstatou je fakt, že nezáleží na množství peněz, které nám lidi půjčí, ale na vědomí, že o nás tito lidé stojí a v případě potřeby pro nás udělají všechno, co budou moci.

Takto poskytovaná pomoc je důležitá i v případě osamělé matky, která se ocitá v životní krizi a může trpět osamělostí. Osamělost není to samé co samota. Samota je objektivní stav, který je zvenku lehce pozorovatelný. Osamělost se však dotýká vnímání sociálních interakcí a jejich charakteristik. Tato osamělost se vyskytuje v případě, kdy osamělá osoba považuje svoje zapojení do sociálních vztahů za slabší a méně uspokojivé, než by si sama přála. Z toho tedy vyplývá, že existují lidé, kterým stačí málo kontaktů s jinými lidmi a necítí se osamělí. A naopak jsou lidé, kteří mají velký počet kontaktů a nepomáhá jim to osamělost překonat. Osamělost je subjektivní zážitek, kdy člověk v tomto období může cítit zoufalství, deprese, nic ho nebaví a sebelítost.

V literatuře se vymezují dva odlišné typy osamělosti. Emocionální osamělost, která může být zapříčiněna chybami blízkého, důvěrného vztahu s jednou konkrétní osobou. A sociální osamělost, která je výsledkem absence přátel a známých, resp. Nedostatkem takových sociálních vazeb, ve kterých jsou zájmy a aktivity odlišné.

Dalo by se shrnout, že sociální opora, která je poskytována ze strany blízkých osob v náročných životních situacích, prokazatelně pomáhá při jejich překonávání a přispívá k zachování psychické pohody a optimálního fungování jednotlivce. Na druhé straně, vliv blízkých osob nemusí být přímočarý, a to ve dvou směrech: blízkými se nám jiné osoby stávají proto, protože nám poskytují více sociální opory než konfliktů, ale i konflikt je přirozenou součástí blízkých vztahů.⁷

⁷ Výrost, J., Slaměník, I. (eds.): Aplikovaná sociální psychologie, Praha: Grada, 2001, s.113-122

1.3 Vnímání sociální opory: dostupnost, účinnost a přiměřenost pomoci

Sociální opora může být tedy dostupná pouze tehdy, je-li příjemcem jako opora vnímána. Pokud má nějaký vztah poskytovat sociální oporu, měl by být vnímán jako důvěry hodný a vlivný. Tudíž vnímaná sociální opora se může týkat buď přesvědčení jedince, že může získat pomoc (dostupnost opory), tzv. opora očekávaná, nebo míry jeho spokojenosti s oporou, která je mu poskytována nebo dostupná (přiměřenost opory).

Dostupnost či nedostupnost sociální opory souvisí také s životním stylem a sebezpojetím jejího příjemce, s jeho kulturně (věkově) podmíněnými hodnotami. Pokud ho v této situaci uráží pouhá představa, že by mohl potřebovat pomoc, nebude z praktických projevů sociální opory nijak zvlášť těžit. Zároveň psychickou nedostupnost sociální opory může způsobit i nemoc. V různých výzkumech bylo zhodnoceno, že depresivní osoby začnou posléze svým možným zdrojům sociální opory vadit, což může vést k prohlubování deprese.

Příjemce opory může posuzovat kvalitu její péče dle různých měřítek. Někdy to může být v závislosti na tom, zda věří, že bude moci pomoc oplatit. Jindy zase podle toho, jaké motivy přičítá pomáhajícímu. Snáze je přijímána pomoc, jejímž motivem je opravdový zájem nebo starost o druhého člověka, nikoli když vidí, že je to vnímáno jako povinnost.

Přijímat i poskytovat sociální oporu má své výhody (pocit přijetí na straně jedné, pocit užitečnosti na straně druhé) i nevýhody (pocit dluhu na straně jedné, vyčerpání a strach z případných ran osudu na straně druhé). V případě, že sociální opora nepřichází od přirozených zdrojů (rodina, přátelé), nastupují pomáhající profesionálové. Ti mohou pomoci tím, že povzbudí a podpoří přirozené systémy sociální opory, nebo nabídnou přímou vlastní pomoc. Pomáhající pracovník se může stát vztažným (klíčovým) pracovníkem nebo koordinátorem péče tam, kde jedinec nebo rodina jsou zvláště oslabeny a potřebují v dané situaci a době využít více služeb a více zdrojů sociální opory.⁸

1.4 Rodina jako základní zdroj sociální opory

Jak jsem uvedla v předchozí části, rodina poskytuje nejdůležitější formu sociální opory. Tato základní opora však osamělé matce chybí. Musí se vyrovnat se ztrátou partnera, chybí jí pomoc, podpora, finance apod. Částečně některé formy sociální opory může nahradit širší rodina, která může ženě nabízet pomoc s dítětem, pomoc finanční,

⁸ Baštecká, B. a kol: Terénní krizová práce: psychosociální intervenční týmy, Praha: Grada, 2005, s.88

v bydlení, povzbuzení apod. Pro mnohé osamělé matky, ani tato forma pomoci není z různých důvodů dostupná a tudíž je zapotřebí využít sociální opory institucionální.

V literatuře je pojem rodina vymezován z různých úhlů pohledu a z různých vědních disciplín jako např. psychologie, sociologie, právo či demografie. Pro informaci bych zde uvedla názory několika autorů.

Autor I. Možný vymezuje pojem rodina: „...rodina je univerzální lidská instituce, je však zároveň i základním kamenem sociální nerovnosti v reprodukčním chování, rozdílným způsobem péče o děti i povahou výbavy v podobě kulturního a sociálního kapitálu přenáší rodina nerovnost z generace na generaci a přispívá ke stabilitě nespravedlivosti lidského údělu“.⁹

Ztotožňuji se s názorem I. Gillernové, že rodina může být charakterizována jako: „...malá sociální skupina, první sociální skupina, ve které dítě žije a získává zkušenosti lidského soužití, pomoci, ale i konfliktů a jejich zvládání, kladení společenských požadavků a norem a kontroly jejich plnění. V rodině dochází k uspokojování potřeb dětí i rodičů. Dítěti umožňuje vytvořit pevné, emocionálně silné sociální vztahy a na jejich základě vstupovat do dalších interpersonálních i společenských vztahů.

V rodině intenzivně probíhají všechny formy sociálního učení, rodina je univerzálním socializačním činitelem. Rodina dítěti zprostředkovává sociokulturní zkušenost individualizovaně a výrazně specifickým způsobem, např. způsobem naplňování základních rolí (matka, otec, dítě), charakterem výchovného působení (způsob výchovy), mírou pozitivního citového vztahu atd“.¹⁰

Zde vidíme, že rodina má pro každého z nás nezastupitelnou funkci. Provází člověka po celý život i když se jedinec stává nezávislým a zakládá vlastní rodinu, zajišťuje funkce emocionální - uspokojuje citové potřeby člověka, vědomí jistoty uznání a vzájemné pomoci, vybavuje člověka určitým sociálním statutem, dochází k funkci socializačně výchovné - ke kulturnímu přenosu, předávají se tradice, zvyky a hodnoty, plní ekonomickou funkci – společné hospodaření, zajišťuje funkci biologicko-reprodukční (potomstvo). Z výše uvedeného funguje jako sociální opora pro jednotlivé členy.¹¹

⁹ Možný, I.: Rodina a společnost, Praha: Sociologické nakladatelství Slon, 2006, s. 18

¹⁰ Gillernová, I. a kol.: Slovník základních pojmů z psychologie, Praha: Fortuna, 2000, s. 61

¹¹ Helus, Z.: Sociální psychologie pro pedagogy, Praha: Grada Publishing, 2007, s.149

1.4.1 Česká rodina v současnosti

Obecně by se dalo říci, že se rodina v posledních desetiletích podstatně proměňuje ve všech rozvinutých zemích naší civilizace. Ekonomika a kulturní klima postmoderní doby nejsou rodině příliš příznivě nakloněny. V poslední třetině minulého století se v reprodukčním a rodinném chování začaly objevovat některé nové trendy, které rodinu podstatně ovlivňují. Začínají se měnit základní souřadnice jejího postavení jako sociální instituce. Tyto změny na sklonku moderní doby se samozřejmě dotýkají i české rodiny.¹²

V současné době se snižuje stabilita manželství a zároveň se začalo rozvíjet soužití mimo manželství, zejména po roce 1990. Přesto instituce manželství a sexuální role nezanikají, většina párů i v současné době žije v manželství a mají zavedenou specializaci domácích rolí a funkcí. Ovšem větší část legitimacy tato instituce už ztratila. Manželství je v současné době ve většině případů řešením tehdy, když lidé chtějí mít dítě, a v důsledku toho dochází k rozštěpení mezi rodinným životem a manželstvím. Mění se také skutečnost, že vztahy samy o sobě už nemají takovou hodnotu jako dříve. Zejména pro mladé lidi je dnes šťastná rodina méně přitažlivým ideálem. I přestože v dnešní době „Já“ převažuje nad „my“, není to důvod k zániku manželství nebo rodiny.¹³

Výše uvedené proměny však mohou pramenit z důvodů, které O. Matoušek uvádí ve své knize: „...současná česká rodina by se mohla charakterizovat jako rodina zaměstnané ženy. Zaměstnaní ženy je pro většinu rodin stále ještě ekonomickou nutností, málokterá rodina by v současné době vystačila s jedním platem. Žena je u nás přetížena souběžnými požadavky práce a domácnosti. Je v rodině častěji nespokojena než muž. Muž je za svoji práci lépe placen, je v práci spokojenější a čeká od ženy, že ona jeho pracovní zaujetí bude chápat a podporovat. Žena naopak od partnera čeká kromě pomoci v domácnosti a hmotného zajišťování rodiny především citový souzvuk a vztahové porozumění. Tyto univerzální rozdíly jsou v tom, co od sebe v rámci rodiny muži a ženy čekají“.¹⁴

I přes všechny proměny, se kterými se dnešní rodina potýká, autor Z. Helus uvádí: „...Současná nukleární rodina je nesrovnatelně více než tradiční velká rodina pospolitostí jádrových osob, spojených city lásky a starostí, vyvolaných společnými problémy, velkou roli hraje vzájemné vcítění, poskytování si citové opory...“.¹⁵

¹² Možný, I.: Rodina a společnost, Praha: Sociologické nakladatelství Slon, 2006, s.252

¹³ Singly, F.de: Sociologie současné rodiny, Praha: Portál, 1999, s.90

¹⁴ Matoušek, O.: Rodina jako instituce a vztahová síť, Praha: Sociologické nakladatelství Slon, 1997, s. 35

¹⁵ Helus, Z.: Sociální psychologie pro pedagogy, Praha: Grada Publishing, 2007, s. 139

1.4.2 Trendy a problémy současné české rodiny

V současné době dochází ke změnám celé společnosti a tím i podobě rodiny. Současná rodina je rodina nukleární, méně rozšířená (bez prarodičů a dalších příbuzných), z čehož pramení, že ubývají nebo zcela chybí základní přirozené zdroje sociální opory.

Charakteristickým trendem současné doby je odkládání mateřství a z toho pramenící klesání porodnosti. Přibývá žen i rodin, které zůstávají bezdětnými a rodin pouze s jedním dítětem, zvyšuje se věková hranice narození prvního dítěte a tím se zvyšuje počet tzv. starších matek (což je termín pro ženy rodící po dosažení věku 35 let). Mezi těmito matkami jsou to především ženy, které usilují o vyšší vzdělání a úspěšné vysokoškolské studium je stále více obtížnější spojovat s mateřstvím.¹⁶

Z výše uvedených trendů také samozřejmě vyplývá, že v České republice dochází k oddalování sňatků. V populaci se zvyšuje počet svobodných mužů a žen ve věkové kategorii do 30 let. Přestože část svobodných mladých žen a mužů se s velkou pravděpodobností ožení či provdá, další část do manželství nestoupí vůbec nebo v daleko pozdějším věku, než bylo typické pro generaci jejich rodičů. Dá se tedy předpokládat, že podíl bezdětných žen a mužů se budou v populaci i nadále zvyšovat a budoucí vývoj české společnosti by se mohl ubírat ve větší míře směrem k životnímu stylu-směrem k „*životu a svobodě*“ a bez dětí.¹⁷

Dalším trendem, nebo z mého hlediska spíše problémem, je v současné době vysoká míra rozvodovosti. Pravděpodobnost, že manželství skončí rozvodem u nás opravdu stoupá od počátku spolehlivější statistické evidence dodnes a tento trend má v celku exponenciální charakter: přes kolísání způsobená společenskými zlomy i změnou zákonů a praxe jejich aplikace u nás už dlouhou dobu rozvodů přibývá. Vývoj v posledních letech však také naznačuje, že růst vyčerpal svoji dynamiku a situace se začíná ustalovat.¹⁸

Důsledkem trendu vzrůstajícího počtu rozvodů, začíná přibývat matek, které zůstávají se svými dětmi samy a také je zaznamenán nárůst počtu žen, které mají děti mimo manželství – za svobodna.¹⁹

¹⁶ Helus, Z.: Sociální psychologie pro pedagogy, Praha: Grada Publishing, 2007, s.145

¹⁷ Maříková, H.(ed.): Proměny současné rodiny, Praha: Sociologické nakladatelství Slon, 2000, s.103

¹⁸ Možný, I.: Sociologie rodiny, Praha: Sociologické nakladatelství Slon, 1999, s. 176

¹⁹ Sobotková, I.: Psychologie rodiny, Praha: Portál, 2007, s. 170

1.4.3 Neúplná rodina

Termín neúplná rodina neboli monoparentální rodina má dnes nejrozličnější podoby. Tradiční podoba matka-otec-dítě/ děti je v současné době jen jednou z variant forem rodinného soužití, které se začaly v poslední době rozšiřovat. V neúplné rodině zůstává s dítětem jen jeden z rodičů, přičemž druhý rodič chybí. Příčiny tohoto stavu rodiny mohou být různé – úmrtí, rozvod, svobodné mateřství aj.

Často používaný termín neúplná rodina není však mnohdy dostatečně výstižný, zahrnuje jednočlenné domácnosti rozvedených a ovdovělých osob, ale i funkční partnerství, kde sice nedošlo ke sňatku, ale partneři žijí fakticky jako rodina. Kdyby byla použita definice zákona o státní sociální podpoře, pak se za osamělého rodiče považuje „*rodič, který je svobodný, osamělý, ovdovělý nebo rozvedený, pokud nežije s druhem...*“²⁰

²⁰ Matoušek, O.: Sociální práce v praxi, Praha: Portál, 2005, s. 43

2. PROBLEMATIKA OSAMĚLÝCH MATEK S DĚTMI

V této části jsem se zaměřila na problémy, které musí osamělá matka s dítětem řešit. A důsledkem těchto problémů je, že osamělá matka musí využívat sociální opory v podobě sociálních dávek, dávek sociální péče a sociální oporu institucionální.

Osamocené rodičovství s sebou přináší vážný a mnohdy podceňovaný společenský problém, který se v podobě psychické případně ekonomické zátěže může přenášet i na další generace. Osamocení rodiče jsou (na rozdíl od úplných rodin) mnohem častěji ohroženi nezaměstnaností, nedostatečným přístupem k přiměřenému bydlení, sociální izolací, chudobou či sociálním vyloučením.²¹

Na osamělé matce spočívá odpovědnost za celou rodinu, kdy musí obvykle vyjít s méně penězi a současně se bojí nadcházejících změn. Součástí těchto změn může být stěhování, nutnost hledat si práci a mít na starosti věci, které jako žena nemusela nikdy řešit.²²

Přestože pocity matek v čase rozvodu či rozchodu mohou být různé a matoucí. Některé ženy jsou rády, že vztah, který pro ně nebyl uspokojivý, skončil. Za těchto okolností si matka začne dělat starosti jen o děti. Jiné ženy mohou žít v domněnì, že se bývalý partner stejně vrátí. V některých případech se opuštěná manželka chce pomstít a ublížit bývalému partnerovi stejně jako ublížil on jí. V jiných případech necítí nic nebo je prostě otupělá a sklíčená.

Jakmile si však žena připustí, že rozchod je definitivní a situace se nedá změnit, bývá obvykle jejich první reakcí zoufalství nad nesmírným úkolem, který před nimi leží. Posledním pocitem je na konci této dlouhé emoční cesty je rostoucí sebedůvěra a naděje na nový život.

Přestože rozvod či rozchod ve většině případů znamená životní otřes a nese s sebou mnohá rizika, na druhou stranu je ho možné hodnotit i pozitivně. Nárůstem rozvodovosti a potažmo počtu neúplných rodin může také znamenat rozvoj osobních aspirací, touhu po větší svobodě volby, odmítnutí pokračovat v nekompatibilním společném životě a zároveň možnost podle toho jednat svobodně. Tato svoboda může pro mnoho případů znamenat příliš vysokou cenu: mnoho žen a dětí se v jejím důsledku nachází ve velmi špatné materiální situaci.²³

²¹ Matoušek, O.: Sociální práce v praxi, Praha: Portál, 2005, s. 44

²² Smith, H.: Děti a rozvod, Praha: Portál, 2004, s. 118 - 120

²³ <http://www.soc.cas.cz/download/553/Rozvedena%20a%20svobodne%20matky%20v%20CR.pdf>

2.1 Důsledky pro děti

Vznik neúplné rodiny se samozřejmě dotýká i dětí, které v této rodině žijí. V rodinách tohoto typu se vyskytuje větší množství problémů. V naprosté většině případů je tato rodina tvořena pouze matkou s dětmi a chybí zde socializační vliv otce. Tato situace může být ještě posílena faktem jisté feminizace výchovného procesu, kdy je dítě od útlého dětství obklopeno převážně ženami, a to i v předškolních a školních zařízeních. Vlivem této situace může docházet ke změně postoje matky i širšího sociálního okolí k dítěti a jeho chování, z čehož pramení, že celkový emočně sociální vývoj takového dítěte se tak začíná značně odlišovat od vývoje dětí vyrůstajících v úplných rodinách.²⁴

V literatuře se uvádí zpravidla dvě základní funkce rodiny: „*zajištění citového zázemí všem svým členům a přípravu dětí pro život ve společnosti*“. Obě tyto funkce mohou být ohroženy v důsledku nedostatku času na dítě, kterého je v osamělých rodinách méně než v rodinách úplných. Osamocený rodič může být tak pohlcen prací a běžnou péčí o domácnost, že mu na hraní, učení či povídání s dítětem mnoho času nezbyvá.²⁵

Rozvodem či rozchodem rodičů děti ztrácejí pocit rodinné jednotky, tak jak ji znaly předtím, a je to pro ně stresující. Mnohé děti se s touto situací po nějaké době vyrovnají a prožijí celkem slušné normální dětství.

Avšak některým dětem se takové přizpůsobení nepodaří. Tato situace v nich může zanechat psychická zranění, jejichž jizvy vzdorují uzdravení i přes delší časový odstup. Varovným signálem mohou být poruchy nálad mladého člověka, v podobě trvalého smutku a deprese, nadměrných obav a celkové úzkostnosti či velkých výkyvů v náladě. Zda to v dítěti zanechá trvalé poškození (např. zda bude trpět depresí, ať už v dětství nebo později v životě), je dáno ještě řadou dalších okolností.

Děti se v tomto období mnohdy nevyrovnávají jen ze ztrátou otce, ale i se ztrátou prarodičů z otcovy strany. Matka se chce co nejvíce distancovat od svého bývalého manžela, partnera tak, že mnohdy nedovolí kontakt jeho rodičů s jejich vnuky. Je důležité si však připustit, že prarodiče by mohli být velmi cennými pomocníky rozvedených rodin. Prarodiče, kteří zůstávají dětem dostupní, fungují pro děti jako bezpečný úkryt před rodičovským nepřátelstvím a dodávají jim cenný pocit stability. A to je ještě více posilováno v případě, je-li manželství prarodičů dobré, děti mnoho získají, když se stanou svědky dlouhodobého, úspěšného vztahu. Kdy později v životě jim to může pomoci

²⁴ http://www.demografie.info/?cz_detail_clanku=&artclID=28

²⁵ Matoušek, O.: Sociální práce v praxi, Praha: Portál, 2005, s. 45

překonat určitý strach z intimního vztahu - strach, ke kterému jsou děti z rozvedených rodin tak náchylné.²⁶

2.2 Ekonomické postavení osamělých rodičů

Finanční problémy mají nejčastěji osamělé matky s dětmi v případě nízkého sociálního statusu, a to nejen kvůli nižším příjmům, ale častěji také kvůli většímu počtu dětí a méně odpovědnému životnímu stylu. Mnohdy se tyto matky ocitají na pokraji chudoby.²⁷

Chudoba značně přispívá k velké zátěži rodiny vedené osamělým rodičem. Osamělý rodič v důsledku obtížného přežívání s omezenými zdroji může prožívat vysokou míru úzkosti. Osamělý rodič může mít poté pocit, že je neúspěšný. Je to pochopitelná reakce na to, že člověk není součástí hlavního proudu společnosti, a v důsledku toho se může cítit nedoceněný a méněcenný. A pokud pro rodiče neexistuje žádná podpůrná sociální síť, je pro něho za těchto okolností velmi obtížné toto období překonat.

Z chudoby může také pramenit celá řada dalších problémů, jež mohou ovlivnit kvalitu mateřské péče. Matka sama někdy nedokáže pomáhat dítěti se školními povinnostmi a poskytovat mu podněty, které by rozšiřovaly jeho obzor. Kromě toho prožívá ještě sklíčenost nad tím, že si nemůže dovolit zaplatit knihy nebo školní exkurze a doučování, které by dítěti pomohlo. V důsledku toho může dítě zaostávat ve škole a nemusí získat potřebnou kvalifikaci pro další vzdělávání. Děti, které zažívají chudobu a vyrůstají v neharmonické a hádavé rodině, v dospělosti s velkou pravděpodobností vytvoří stejné prostředí i pro své děti.

Všechny tyto aspekty negativně ovlivňují sebedůvěru osamělé matky a její tělesné i duševní zdraví. Tento bludný kruh je možné přetrhnout pomocí finanční podpory pro rodinu a podpory ze strany státu, dobrovolných organizací či školy.²⁸

2.2.1 Zanedbání výživného

Výše uvedená chudoba může vyplývat ze zanedbání výživného na děti ze strany otce. Určování výše výživného pro nezletilé děti, je v naší právní úpravě značně obecné a

²⁶ Warshak, R.: Revoluce v porozvodové péči o děti, Praha: Portál, 1996, s.56-57

²⁷ Matoušek, O.: Sociální práce v praxi, Praha: Portál, 2005, s.45

²⁸ Smith, H.: Děti a rozvod, Praha: Portál, 2004, s. 117 -118

ve skutečnosti přináší mnohé problémy. V zákonu o rodině se uvádí, že dítě má právo podílet se na životní úrovni svých rodičů – to je ovšem málokdy dodrženo a děti v neúplných rodinách většinou sdílejí životní úroveň jen toho rodiče, se kterým žijí.²⁹

Pro informaci bych zde uvedla některé paragrafy, které vyživovací povinnost více specifikují:

§ 85 odst. 1 „...vyživovací povinnost rodičů k dětem trvá do té doby, pokud děti nejsou samy schopny se žít“.

§ 85 odst. 2 „...oba rodiče přispívají na výživu svých dětí podle svých schopností, možností a majetkových poměrů. Dítě má právo podílet se na životní úrovni svých rodičů“.

§ 85 a) odst. 2 „...tam, kde to majetkové poměry povinného rodiče připouštějí, lze za odůvodněné potřeby dítěte považovat i tvorbu úspor zabezpečujících zejména přípravu na budoucí povolání“.³⁰

Skutečností je, že matky se velmi často setkávají s problémem nedobytnosti stanoveného výživného, která ohrožuje uspokojování základních existenčních potřeb neúplných rodin. Tyto rodiny se poté ocitají ve velmi kritických poměrech, protože soudní řízení se vleče řadu měsíců až let. V případech, které jsou spíše ojedinělé, může sociální odbor poskytnout tzv. zálohu na dlužné výživné, což je maximálně do hranice sociální potřeby rodiny. Bohužel neplatiči nejsou často postižitelní ani exekučně.³¹

Ale i v případě, že povinný neplní dobrovolně svou povinnost, může se oprávněná matka domáhat soudním nařízením exekuce proti povinnému. Jestliže je proti dlužníkovi vedeno více exekucí najednou, je výživné na nezletilé dítě přednostní pohledávkou. Návrh na exekuci se podává u soudu, a to v místě trvalého bydliště nezletilého dítěte. Neplatí se žádný poplatek. Exekuce může být prováděna různými způsoby: srážkami ze mzdy, prodeje movitých věcí, odstavení účtu a v krajním případě i prodejem nemovitosti.³²

2.2.2 Nezaměstnanost

Nezaměstnanost představuje u osamocených rodičů značné riziko, a přispívá ke výše uvedené chudobě. Pokud se v současné době ocitne na trhu práce osamocený rodič s dítětem nebo s dětmi je pro zaměstnavatele neatraktivní. Odmítají je právě z důvodu, že pečují o dítě bez pomoci druhého rodiče. Pracovně-právní opatření, by je měla ochránit a

²⁹ <http://www.soc.cas.cz/download/553/Rozvedena%20a%20svobodne%20matky%20v%20CR.pdf>

³⁰ <http://www.zakonycr.cz/seznamy/094-1963-Sb-zakon-o-rodine.html>

³¹ Matoušek, O.: Sociální práce v praxi, Praha: Portál, 2005, s. 45

³² <http://rodinausoudu.mujblog.info/vzory-pisemnosti/navrh-na-exekuci-pro-vyzivne-soukromy-exekutor>

zamezit ztrátě zaměstnání, např. po návratu z mateřské dovolené, ale ve skutečnosti je tomu právě naopak, kdy se nejčastěji osamocený rodič velmi často ocitá na úřadech práce.³³

I v případě, že osamělá matka najde zaměstnání, působí zde mnoho faktorů, které jí její pracovní aktivitu komplikují. Jsou to překážky společné pro všechny ženy/matky na pracovním trhu: nižší platové ohodnocení vzhledem k mužům a navíc jejich pozice na pracovním trhu je nejistější. Další překážky, kterým jsou vystaveny, souvisí s tím, že přítomnost dětí v domácnosti částečně anebo úplně omezuje čas, jenž mají k dispozici pro pracovní aktivitu. Jejich docházka do zaměstnání pak závisí na dostupnosti institucí hlídání dětí.

V případě osamělých matek je toto vše ještě podmíněno faktem, že žena nese plnou zodpovědnost jak za ekonomické zajištění rodiny, tak za péči o děti, a nemůže se o své povinnosti s nikým podělit. Většinou se tak stává závislou na pomoci státu – ať už ve formě dotování a zřizování struktur hlídání dětí, nebo ve formě sociálních podpor. V České republice jsou osamělé ženy s malými dětmi skupinou nejobtížnější, pro dlouhodobě a opakovaně shánějící zaměstnání. Úkolem státu by mělo být, aby navrhl takový systém sociální podpory a pomoci, který by povzbuzoval ženy k placené pracovní aktivitě, a zároveň aby tato podpora zajistila důstojnou životní úroveň těm, kteří skutečně pracovat nemohou nebo jejich příjem nestačí na pokrytí potřeb rodiny.³⁴

2.3 Bytové problémy

V neposlední řadě se osamělá matka ve většině případů potýká i s problémy s bydlením, neboť více než polovina neúplných rodin vzniká rozpadem manželství. Nepříznivé finanční situace nutí určitou část bývalých manželů i po rozvodu či rozchodu bydlet ve společném bytě, což může být zdrojem nepohodlí, stresu atd.

Tato situace se stává velice vážnou v okamžiku, kdy je matka nucena pro nedostatek jiných možností setrvat ve společném bytě s mužem, který ji týrá.

V případě, že osamocený rodič má podporu ze strany svých rodičů, může využít tuto formu bydlení. Avšak ve vícerodinné domácnosti mohou vznikat tzv. generační problémy, které jsou způsobeny s vymezením teritoria a s ochranou soukromí nové rodiny, s určením kompetencí a autority při výchově dítěte.

³³ Matoušek, O.: Sociální práce v praxi, Praha: Portál, 2005, s.46

³⁴ <http://www.soc.cas.cz/download/553/Rozvedena%20a%20svobodne%20matky%20v%20CR.pdf>

Řešení takovéto situace by mělo být úkolem bytové politiky státu, která by měla umožnit znevýhodněným rodinám najít odpovídající bydlení, ale také jim pomoci si toto bydlení udržet. V kritických případech nabízejí různé neziskové organizace ubytování v azylových domech pro matky s dětmi, jejichž problémem je, že mají značně omezenou kapacitu a pobyt v takovém zařízení je časově limitován a tudíž poskytují dočasnou pomoc.³⁵

2.4 Stres

„... Stresem se obvykle rozumí vnitřní stav člověka, který je buď přímo něčím ohrožený, anebo také ohrožení očekává a přitom se domnívá, že jeho obrana proti nepříznivým vlivem není dostatečně silná.“³⁶

Vzhledem k výše uvedeným problémům, se kterými se osamělá žena potýká, je vystavena náročné situaci a dostává se do stresu, který je charakterizován jako velká zátěž, která dolehla na organismus. Pro tyto nepříznivé vlivy, které vedou člověka k tíživé osobní životní situaci, se používá termín stresory, tzv. negativní životní faktory, které mohou mít fyzickou, sociální, psychickou povahu.

Stresová situace může být definována jako: *„... poměr mezi mírou (intenzitou, velikostí, tlakem) stresogenní situace (stresorů) a silou (schopnostmi, možnostmi) danou situaci zvládnout“*. O stresové situaci se tedy hovoří v případech, kdy míra stresu je vyšší než schopnost daného člověka tuto situaci zvládnout, kdy se jedná o tzv. nadlimitní zátěž.

Na základě stresu, kdy člověk prožívá mimořádné vnitřní tísně, mohou vznikat různá zdravotní onemocnění, Jako jsou např. infekční nemoci, kardiovaskulární onemocnění, hypertenzi, bolesti hlavy, astma. Dlouhodobé vystavení stresu může vést až k depresi.³⁷

Žena, která se ocitá ve stresové situaci potřebuje dostupnou a dostatečnou sociální oporu, která jí pomůže danou zátěž zvládnout a nebo potřebuje alespoň o těchto možnostech vědět.

³⁵ Matoušek, O.: Sociální práce v praxi, Praha: Portál, 2005, s. 47

³⁶ Křivohlavý, J, Zewdieová, M.: Jak zvládat stres, Praha: Grada, 1994, s.10

³⁷ Křivohlavý, J.: Psychologie zdraví, Praha: Portál, 2003, s. 184-187

2.4.1 Zvládání stresu

Zvládnutím působících stresorů, tzv. coping, se rozumí nasazení sil k boji se stresem, přičemž je uplatněno hledisko jednoty osobnosti a jejího životního prostředí. Tato záležitost se tudíž netýká jen ženy, která se s tímto problémem potýká, ale také jejího sociálního zázemí – tj. pomoc rodičů, přátel. V případě, že žena nemá pomoc v rámci sociálního zázemí, může se obrátit na odborníky, kteří se dané problematice věnují.

Pro zvládnutí stresu se používají coping strategie a jde obvykle o tyto způsoby:

- Zaměření na změnu nebo odstranění vnějších podmínek, které vyvolávají stres – instrumentálně orientované zvládnutí.
- Zaměření na změnu vnitřní, na eliminaci negativních emocí – emocionálně orientované zvládnutí.
- Zaměření na změnu významu situace pro jedince, na přehodnocení celé situace - zaměřené na zvládnutí označované jako zaměřené na přecenění.

Cílem je tedy změnit situaci, snížit hrozbu, zvládnout význam situace, udržet symptomy stresu v mezích, tzn. že zde významně působí dostupnost sociální opory.³⁸

³⁸ Nakonečný, M.: Encyklopedie obecné psychologie, Praha: Academia, 1998, s. 41-42

3. SYSTÉM SOCIÁLNÍHO ZABEZPEČENÍ

Jednou z forem sociální opory je systém sociálního zabezpečení. Rodiny osamocených rodičů potřebují ve větší míře podporu při plnění svých rodičovských povinností. Tato podpora je poskytována ve dvou rovinách: finanční, což je oblast sociální politiky, a nefinanční, což je sféra sociálních služeb.

Část rodin s dětmi dostává finanční podporu podle zákona o státní sociální podpoře. V případě, že se příjmy rodiny i s dávkami státní sociální podpory dostanou pod hranici životního minima, může být rodině přiznán nárok na dávky sociální péče (jestliže jsou splněny další zákonné podmínky).³⁹

3.1 Dávky státní sociální podpory

Tyto dávky patří do systému státní sociální podpory a jejich úkolem je zajišťovat posílení příjmů v sociálních situacích, které jsou na základě určité společenské dohody uznány natolik závažné, že je potřeba při nich rodinu a to především neúplnou rodinu s dětmi, podpořit. Podmínkou pro přiznání dávek státní sociální podpory je trvalý pobyt na území ČR. O tyto dávky se musí žádat na předepsaných formulářích.⁴⁰

V rámci systému státní sociální podpory, který je upraven zákonem č. 117/1995Sb., o státní sociální podpoře, ve znění pozdějších předpisů, je poskytován: **přídavek na dítě, rodičovský příspěvek, sociální příplatek, příspěvek na bydlení**, porodné, pohřebné a dávky pěstounské péče. Podrobnější popis dávek státní sociální podpory je uveden v příloze č.1.

Podání žádostí o dávky – vyřizují kontaktní místa příslušných úřadů práce podle místa trvalého pobytu osoby, která má na nárok dávku. Žádosti se podávají na tiskopisech předepsaných MPSV. Adresy kontaktních míst je možné najít na internetových stránkách: <http://portal.mpsv.cz/ssp/local>.⁴¹

Také je možné zatelefonovat na **Zelenou linku (tel.č. 800-1-89810)**, která je poskytována občanům celé České republiky, po celých 24 hodin zdarma. Jsou zde podávány veškeré informace o dávkách státní sociální podpory.⁴²

³⁹ Matoušek, O.: Sociální práce v praxi, Praha: Portál, 2005, s. 47

⁴⁰ Vodáčková, D.: Krizová intervence, Praha: Portál, 2002, s.518

⁴¹ <http://portal.mpsv.cz/soc/ssp/obcane/obecne>

⁴² <http://portal.mpsv.cz/soc/ssp/obcane/his>

3.2 Dávky sociální péče

Tyto dávky jsou vypláceny k zabezpečení základních životních potřeb občanů, kteří se nacházejí v obtížné životní situaci, ve stavu hmotné a sociální nouze a z objektivních či subjektivních důvodů nejsou schopni vlastním přičiněním ani s pomocí rodiny tyto potřeby zabezpečit. Jedná se o dávky příspěvek na živobytí, doplatek na bydlení a mimořádná okamžitá pomoc, jejichž podrobnější výčet je uveden v příloze č. 2.

Dávky sociální péče jsou svým rozsahem ve většině případů skutečnou záchrannou sítí pro ty, jejichž životní podmínky nemohly být z nejrůznějších důvodů zabezpečeny. Mnohdy o těchto dávkách nemají osoby, které se nachází v nelehké životní situaci ani ponětí. Vyčerpávající informace o poskytování dávek sociální péče mohou osoby získat např. v občanských poradnách. O dávky sociální péče se žádá buď na sociálních odborech obecních nebo na pověřených obecních úřadech, (městských úřadech), a nebo na okresních úřadech – referátech sociálních věcí a zdravotnictví podle toho, jak jej to v zákoně pro konkrétní dávku stanoveno.

Občan, který chce žádat o tyto dávky musí vědět, že:

- Žádost se podává písemnou formou, zákon nepředepisuje žádné konkrétní formuláře
- Dnem, kdy je podaná žádost je zahájeno řízení o dávce, což je vždy ve správním řízení
- Jedna osoba si může žádat a pobírat i více dávek současně

Podmínkou pro uplatnění nároku na dávky jsou:

- Trvalý pobyt v ČR (tzn. že nárok na dávky mají pouze občané ČR a cizinci s povoleným trvalým pobytem na území ČR).
- Životní minimum (viz příloha č.3).⁴³

⁴³ Vodáčková, D.: Krizová intervence, Praha: Portál, 2002, s.519 - 521

4. SOCIÁLNÍ OPORA INSTITUCIONÁLNÍ

Sociální opora institucionální jsou služby, které instituce poskytují ve prospěch rodin a jejich členů a mají za úkol nejen pomoci osamoceným rodičům překonat mimořádně náročnou nebo krizovou situaci, kterou nemohou nebo neumějí sami vyřešit, ale především ochránit jejich nezletilé děti.⁴⁴

Na poskytování těchto služeb se mohou podílet sociální, zdravotní a jiné služby a mohou je poskytovat jakékoliv subjekty – soukromé komerční, státní, neziskové a církevní. Všechny tyto instituce si kladou společný cíl, kterým je „blaho klienta“, a tohoto cíle dosahují různými prostředky, na různých zřizovatelských bázích, za pomoci různě získaných finančních prostředků.⁴⁵

V zákonu o sociálních službách, který byl přijat v roce 2006 a byl vydán ve sbírce zákonů pod číslem 108/2006 Sb. § 2 - stanovuje základní zásady pro poskytování sociálních služeb: „...Každá osoba má nárok na bezplatné poskytnutí základního sociálního poradenství o možnostech řešení nepříznivé sociální situace nebo jejího předcházení. Rozsah a forma pomoci a podpora poskytnuté prostřednictvím sociálních služeb musí zachovávat lidskou důstojnost osob. Pomoc musí vycházet z individuálně určených potřeb osob, působit na osoby aktivně, podporovat rozvoj jejich samostatnosti, motivovat je k takovým činnostem, které nevedou k dlouhodobému setrvání nebo prohlubování nepříznivé sociální situace, a posilovat jejich sociální začleňování. Sociální služby musí být poskytovány v zájmu osob a v náležitě kvalitě takovými způsoby, aby bylo vždy důsledně zajištěno dodržování lidských práv a základních svobod osob“.⁴⁶

4.1 Úřady a sociální služby

Funkci dosavadních okresních úřadů ve statutárních městech v současné době vykonávají magistráty, jejich nadřízenými organizacemi jsou ministerstva. Plní státem zaručené sociální služby prostřednictvím svých referátů sociálních věcí a zdravotnictví, někde též sociálních odborů, které se nacházejí na městských obvodech. Zajišťuje sociální služby v určeném území, např. rodinné poradny, socioterapeutická centra, resocializační centra, azylové domy, domovy pro matky s dětmi apod. Informace o těchto zařízeních, podmínky přijetí, hrazení služeb podávají vždy pracovníci na odboru sociálních věcí.⁴⁷

⁴⁴ Matoušek, O.: Sociální práce v praxi, Praha: Portál, 2005, s.48-49

⁴⁵ Vodáčková, D.: Krizová intervence, Praha: Portál, 2002, s.501

⁴⁶ Matoušek, O. a kol.: Sociální služby, Praha: Portál, 2007, s. 39

⁴⁷ Vodáčková, D.: Krizová intervence, Praha: Portál, 2002, s.503

4.1.1 Odbor sociálně správní

Na městských úřadech v Plzni najdou klienti pracovníky sociálních odborů, kteří poskytují služby a dávky sociální péče, které jsem uvedla v předchozí kapitole, poskytují dětem ocitnuvší se náhle bez jakékoliv péče okamžitou pomoc, poskytují pečovatelskou službu, sociálně-právní poradenství, poskytují pomoc ve prospěch dítěte v případě rozvrácených rodinných problémů, o rodinu, o děti a další. Zajišťuje umístění matek do azylového domu a umístění občanů do sociálních ubytoven a vede v evidenci žádosti o to ubytování.

Dále zřizují jako své organizační složky sociální zařízení k zajištění odborného poradenství pro péči o děti včetně okamžité péče a pro sociálně výchovnou činnost, může pořádat výchovně rekreační tábory pro děti a zajišťovat další služby pro zlepšení péče nezletilých dětí.⁴⁸

4.1.2 Oddělení sociálně právní ochrany dětí

Odbor sociálně správní zahrnuje v rámci své činnosti i oddělení sociálně právní ochrany dětí. Toto oddělení se zabývá především rodinami, které neplní řádně své rodičovské povinnosti, nechtějí, neumějí nebo se nemohou starat o své děti dostatečně starat. Sociální pracovníci jsou ze zákona pověřeni ochranou zájmů a zdraví nezletilých dětí a řeší zejména:

- Situaci dítěte narozeného mimo manželství, včetně pomoci matce dítěte
- Problematiku dětí z neúplné rodiny
- Zastupují dítě při střetu zájmů dětí a rodičů – v případech, kdy děti nemohou zastupovat jejich rodiče, jsou tzv. kolizními opatrovníky – např. při rozvodu rodičů
- Nedostatečnou péči o děti a problematiku dítěte zanedbávaného, zneužívaného a týraného
- Náhradní rodinnou péči
- Hmotnou situaci rodiny s nezaopatřeným dítětem

Kromě sociálně-právního poradenství jsou sociální pracovníci oddělení péče o rodinu zasahovat v případech, kdy hrozí dětem nebezpečí újmy. Jsou povinni i na základě anonymního udání provést objektivní šetření poměrů dítěte.

⁴⁸ http://umo3.plzen.eu/cz/urad_mestskeho_obvodu/organizacni_struktura-odbor_socialne_spravni-index.html

Dále poskytuje poradenskou pomoc rodičům, dětem, těhotným ženám v jejich obtížných rodinných a sociálních situacích a zprostředkovává pomoc odborných poradenských, zdravotnických a jiných pracovišť. Navrhuje a vyřizuje dávky sociální péče. Spolupodílí se na organizování náhradní rodinné výchovy (osvojení, pěstounská péče) a sleduje vývoj dětí v náhradní rodinné výchově.⁴⁹

4.1.3 Odbor bytový

Dalšími důležitými odbory jsou odbor bytový, který zajišťuje přípravu a následnou realizaci bytové politiky. Pro nás je důležité, že se zde zpracovávají podklady pro rozhodnutí o uzavření nájemní smlouvy v azylových domech a dále se zde podávají žádosti o byt. Kdy žadatel o byt musí doložit k žádosti i následující doklady: prokázání bezúhonnosti (výpis z rejstříku trestů), jaké jsou jeho majetkové poměry a doložit výše příjmů.

Žadatel o byt musí každoročně vždy do 31.3. příslušného roku potvrdit, že na příslušné žádosti trvá. V případě podání žádosti v období od 1.1. do 31.1. potvrdí žadatel svoji žádost nejpozději do 31.1. následujícího roku po podání žádosti.⁵⁰

Kontaktní místa všech úřadů a odborů, které se nacházejí na území města Plzně jsou uvedeny v příloze č. 4

4.2 Zařízení a organizace pomáhající osamělé matce

Nejčastějším typem institucionální sociální opory pro osamělé matky s dětmi jsou azylové domy, ale pod tímto pojmem jsou zařazovány bytové azylové jednotky, domy na půl cesty, ubytovny, noclehárny i chráněná bydlení. Jsou to zařízení, která na území České republiky poskytují ubytování osob, které se ocitly v sociální nouzi a bez přístřeší. Jejich náplní by mělo být poskytování okamžité a časově omezené pomoci v nouzi.

Azylové domy mohou být zřizovány jak státní subjekty, tak občanskými sdruženími, církevními nebo jinými nestátními neziskovými organizacemi. Podmínkou přijetí klienta do Azylového domu je psychosociální krize, platné osobní doklady, evidence na městském úřadě, odboru sociálního zabezpečení, žádost o byt může být podaná i

⁴⁹ Vodáčková, D.: Krizová intervence, Praha: Portál, 2002, s.504-505

⁵⁰http://www.plzen.eu/cz/zivot_v_plzni/organizacni_struktura_magistratu/technicky_urad/bytovy_odbor/index.html

dodatečně. Přesto každý dům může mít stanoveny svoje podmínky pro přijímání klientů včetně výše poplatků za ubytování a služby.

Další organizace, které nabízejí pomoc osamělým matkám s dětmi, tvoří ve většině případů nestátní neziskové organizace, které jsou právně nezávislé na státě a veškerý dosažený zisk vracejí zpět k dosažení svých cílů a často poskytuje takové služby, které státní sektor z nejrůznějších příčin nepokrývá.⁵¹

⁵¹ Vodáčková, D.: Krizová intervence, Praha: Portál, 2002, s.501-507

5. SHRNU TÍ

Sociální opora pro ženu, která se ocitne v roli osamělé matky s dítětem je velice důležitá. Tato forma pomoci může probíhat na různých úrovních.

Sociální opora je nejčastěji vymezována jako pomocný a podpůrný vztah lidí, kteří jsou danému člověku v tísni nejbližší. Sociální opora se člení podle různých hledisek a jde o to jakým způsobem se naplňují potřeby člověka, jak se vztahuje k jeho sociální síti, jak je účinná a kvalitní, jak ji vnímá příjemce.

Sociální opora je potřebná v rámci zvládání stresu, kdy jde o vědomí, že o nás ostatní lidé stojí a poskytnou nám v případě potřeby pomoc. Tato pomoc je velmi důležitá v případě, že se žena/ matka ocitne v životní krizi a může trpět osamělostí. Tato osamělost se vyskytuje v případě, kdy osamělá osoba považuje svoje zapojení do sociálních vztahů za slabší a méně uspokojivé, než by si sama přála. Přesto je osamělost subjektivní zážitek, člověk v tomto období může cítit zoufalství, depresi, sebelítost.

Mezi hlavní zdroje sociální opory patří přirozené systémy opory, kterou tvoří rodina, přátelé, známí, pomáhající profese, podpůrné skupiny organizované odborníky a svépomocné skupiny. Lidé si z nich vybírají vztahy, které nejvíce odpovídají jejich momentálním potřebám. Dalo by se shrnout, že sociální opora, která je poskytována ze strany blízkých osob v náročných životních situacích je nejsilnějším systémem sociální opory a prokazatelně pomáhá při jejich překonávání a přispívá k zachování psychické pohody a optimálního fungování jednotlivce. Je tedy zapotřebí tyto členy sociálních sítí povzbuzovat, aby při nepříznivých událostech poskytovali zasaženým lidem dlouhodobou (nikoli bezprostřední) účinnou oporu. V případě, že sociální opora nepřichází od přirozených zdrojů (rodina, přátelé), nastupují pomáhající profesionálové. Ti mohou pomoci tím, že povzbudí a podpoří přirozené systémy sociální opory, nebo nabídnou přímou vlastní pomoc.

Sociální opora může být ale dostupná pouze tehdy, je-li příjemcem jako opora vnímána. Pokud má nějaký vztah poskytovat sociální oporu, měl by být vnímán jako důvěryhodný a vlivný.

Nejdůležitější formu sociální opory poskytuje funkční rodina, která však osamělé matce chybí. Částečně některé formy sociální opory může nahradit širší rodina. Rodina má pro každého člověka nezastupitelnou funkci v jeho životě, uspokojuje citové potřeby, potřeby jistoty, uznání a vzájemné pomoci, plní ekonomickou a socializační funkci.

Přesto se však rodina v poslední době velmi proměňuje, objevují se nové trendy, které rodinu dosti ovlivňují. Instituce manželství už nehraje tak důležitou roli, jako dřív. Trendem současné doby je klesání porodnosti a odkládání mateřství, kdy přibývá počet tzv. starších matek. Dalším z trendů je oddalování sňatečnosti, zejména mladí lidé se ubírají směrem k „životu a svobodě“ a bez dětí. Další -z mého hlediska spíše problém, nežli trend- je vysoká míra rozvodovosti. V jeho důsledku začíná přibývat počet neúplných (monoparentálních) rodin. Neúplná rodina je ve většině případů tvořena matkou a jejími dětmi. Důvodem neúplné rodiny je rozvod, úmrtí partnera, svobodné mateřství. V dnešní době se za neúplnou rodinu může vydávat i matka, která není vdaná, ale fakticky s druhem žijí jako rodina. Je to z důvodu finanční výhody, kdy jako osamělá matka může využívat dávek sociální podpory.

Žena, která se ocitá v roli osamělé matky s dítětem, musí čelit mnoha problémům, které v minulosti nemusela řešit. Spočívá na ní odpovědnost za všechny členy domácnosti. Tato situace samozřejmě působí i na děti, které se musí vyrovnat se ztrátou otce a mnohdy i se ztrátou prarodičů z otcovy strany. Ztrácejí tak pocit rodinné jednotky, což může být pro ně velmi stresující. Některé děti se s tímto problémem v budoucnosti vyrovnají, avšak u některých dětí toto může vést k úzkostem či depresi, což může ovlivňovat jejich život i v dospělosti.

Jak jsem již zmínila, osamělá matka se potýká s řadou problémů, které souvisejí nejvíce s oblastí chudoby, přičemž jedním z faktorů může být neplacení výživného ze strany otce. Naše právní úprava je natolik nedokonalá, že soudní řízení může trvat řadu měsíců až let. Další důvodem chudoby je nezaměstnanost matek, které nejsou na trhu práce atraktivní, protože mají děti ve výhradní péči. V neposlední řadě je zde velký problém oblasti bydlení, kdy žena je mnohdy po rozvodu nucena žít s partnerem v jedné domácnosti a nebo zvolí ubytování u svých rodičů, což může vést ke generačním problémům. Možnost ubytování v Azylových domech představuje určitou pomoc, ale pouze časově omezenou. Další možností je podání si žádosti o byt na bytovém odboru. Zde je pomoc také nedostatečná, obvykle se na byty čeká několik let. V důsledku všech těchto problémů je matka vystavena velmi stresující situaci a musí nasadit všechny síly, aby tuto nelehkou situaci zvládla.

Jednou z možných sociálních opor je využití systému sociálního zabezpečení, což předpokládá patřičnou informovanost. Tento systém v ČR nabízí dávky státní sociální podpory, kterými jsou rodičovský příspěvek, sociální příplatek, příspěvek na bydlení. V případě, že se žena ocitne ve stavu hmotné a sociální nouze a její příjmy nedosahují

životního minima, jsou jí poskytnuty dávky sociální péče, kterými jsou příspěvek na živobytí, doplatek na bydlení a mimořádná okamžitá pomoc.

Další formou sociální opory je sociální opora institucionální. Může být poskytována ze strany státu, různých neziskových a církevních organizací. Úřady plní funkci spíše informační a také vyplácejí dávky sociální péče. Zařízení a organizace, které poskytují pomoc osamělé matce jsou např. azylové domy, sociální ubytovny, občanské poradny, linky důvěry, krizová sociální lůžka a další.

Z tohoto vyplývají otázky, kterým bych se ráda věnovala v praktické části. Jaké formy sociální opory institucionální jsou poskytovány na území města Plzně. Jak tato sociální opora funguje, zda je dostatečná a dostupná, jak je celkově hodnocena.

Největší pozornost budu věnovat Azylovému domu sv. Zdislavy, kde jsem provedla svoje šetření. Uvedu, jaké možnosti tento azylový dům osamělým matkám s dětmi poskytuje.

Pomocí dotazníkového šetření se pokusím najít odpovědi na otázky, které se k této problematice vztahují, především jaké výhody a nevýhody této formy sociální opory vnímají ženy, které jsou v současné době ubytovány v azylovém domu. Pro srovnání jsem předložila dotazník s podobnými či shodnými otázkami také pracovnícím azylového domu- zde předpokládám rozdílnost názorů.

Dále zpracuji seznam všech zařízení a organizací, které poskytují formy sociální institucionální opory na území města Plzně.

PRAKTICKÁ ČÁST

6. ÚČEL VÝZKUMU A CÍL PRÁCE

V praktické části jsem mapovala možnosti institucionální sociální opory, která je nabízena na území města Plzně. Největší pozornost budu věnovat Azylovému domu sv. Zdislavy. Nejdříve popíši možnosti, jaké systém státní sociální opory nabízí osamělým matkám, které se ocitly v tísní. Uvedu zde názory matek, které využívají státní pomoc. Zhodnotím, jak matky, které se ocitly v této situaci, vnímají poskytovanou pomoc, v čem spatřují největší pozitiva a kde naopak vidí nedostatky institucionální opory a jaké problémy musí řešit.

Na základě získaných zkušeností a sesbíraných dat si dovoluji zhodnotit úroveň sociální opory institucionální, kterou město Plzeň matkám v tísní v současné době poskytuje: ***Domnívám se, že institucionální sociální opora pro osamělé matky s dětmi, je současné době nedostačující.*** Sama narážím na problémy hned při shánění potřebné odborné literatury nebo internetových odkazů, kde by bylo možné nalézt relevantní prameny k této problematice.

Zvolila jsem si několik cílů:

- podrobněji popsat možnosti Azylového domu sv. Zdislavy, např. jaké je poslání domova, jaká je zde nabídka sociálních služeb, podmínky přijetí, zda je kapacita dostačující apod.
- pomocí dotazníkového šetření zjistit názory žen z tohoto domova: jak jsou spokojeny se službami, které jim azylový dům (dále jen AD) nabízí a jaké nejčastější problémy musí řešit, jaké důvody je vedly k tomu, že využívají služeb AD, jak vidí svoji budoucnost, jak tyto ženy hodnotí výhody a nevýhody této formy pomoci. Pro porovnání zjistit také názory sociálních pracovníků AD.
- zmapování dalších zařízení a organizací pro matky s dětmi na území města Plzně, které nabízejí pomoc matkám s dětmi v tísní, jejich stručná charakteristika a vytvoření přehledu těchto zařízení s poskytovanými službami (viz příloha č.17).

Výzkumná otázka: „**Jaká je dostupnost a účinnost institucionální formy sociální opory na území města Plzně, pro specifickou sociální skupinu, kterou tvoří matky v azylovém domě**“?

6.1 Metody sběru dat

- Na začátku jsem provedla terénní šetření. Oslovila jsem pracovnice Domova sv. Zdislavy pro matky s dětmi v tísní v Plzni, které mi poskytly potřebné informace. Zvolila jsem metodu polostrukturovaného rozhovoru s tím, že jsem požádala o informace i o dalších podobných zařízeních.
- Ke sběru potřebných informací jsem zvolila orientační dotazníkové šetření, dotazníky byly vytvořeny jak pro ženy, které jsou v současné době ubytovány v AD a tak pro sociální pracovnice AD.
- Na základě eventuálních zjištěných nedostatků se pokusím formulovat vhodná doporučení, či praktické návrhy.

7. AZYLOVÝ DŮM SV. ZDISLAVY

Adresa 1: Čermákova 29

301 00 Plzeň

Telefonní číslo: 377 423 159

Mobil: 731 433 106

E-mail: dmd@mchp.cz

Adresa 2: Do Štěnovic 2

301 00 Plzeň – Radobyčice

Telefonní číslo: 377 828 274

Mobil: 776 298 724

E-mail: radobyčice@mchp.cz

7.1 Charakteristika

Azylový dům pro matky s dětmi v tísní – Domov sv. Zdislavy je jedním ze zařízení městské charity v Plzni. Poskytuje pomoc matkám s dětmi a těhotným ženám, které se ocitly v obtížné sociální situaci, mají závažné rodinné či partnerské problémy a ztratily oporu ve vlastní rodině.

Cílem je předejít vzájemnému odloučení dítěte a matky a sociálnímu vyloučení prostřednictvím sociálních služeb vycházejících z individuálně určených potřeb osob při zachování lidských práv a svobod. Je proto největší snahou najít s klientkou cestu k řešení problému, posílit její sebevědomí, ale i samostatnost a soběstačnost tak, aby byla schopna převzít zodpovědnost za život svůj i za život jejího dítěte a byla schopna návratu do přirozeného prostředí.⁵²

7.2 Poskytované sociální služby

Sociální služby nabízené v Azylových domech se poskytují podle zákona o sociálních službách 108/2006 Sb.

Tyto sociální služby jsou poskytované ve dvou budovách:

- Čermákova 29, Plzeň – kde se nachází 15 bytových jednotek, 1 bezbariérová a 1 krizová jednotka .
- Do Štěnovic 2, Plzeň – Radobyčice – kde se nachází 12 bytových jednotek.

⁵² <http://www.mchp.cz/strediska/zdislava.htm>

Rozsah sociálních služeb:

- poskytuje se ubytování zpravidla po dobu 1 roku
- pomoc při uplatňování práv, oprávněných zájmů a při obstarávání osobních záležitostí, sociálně – právní poradenství
- vytváření podmínek pro podporu vzájemných vztahů matky a dítěte
- zprostředkování odborné lékařské pomoci (psychologické, pediatrické atd.)
- vytvoření podmínek pro samostatnou přípravu stravy a zdravé výživy
- umožnění celkové hygieny těla, vytvoření podmínek pro zajištění úklidu, praní a žehlení osobního prádla a výměny ložního prádla
- pomoc při vyřizování běžných záležitostí vyplývajících z individuálních plánů
- pomoc při obnově nebo upevnění vztahu s rodinou, pomoc a podpora při dalších aktivitách podporujících sociální začleňování osob, včetně uplatňování zákonných nároků a pohledávek.

7.3 Podmínky přijetí do Azylového domu sv. Zdislavy

Do Azylového domu jsou přijímány pouze prokazatelně těhotné ženy nebo matky soustavně pečující o dítě. Závaznou podmínkou pro získání azylu je trvalý pobyt žadatelky na území ČR. Přednostně jsou přijímány ženy z Plzně nebo blízkého okolí. Zároveň by klientka měla mít podanou žádost o přidělení bytu.

Klientka je přijímána na základě vlastní žádosti podané na příslušném sociálním odboru obvodního úřadu města Plzně nebo příslušné obce. Nebo vyplní žádost o umístění přímo v Azylovém domě (viz příloha č.5). V případě, že žadatelka a její dítě jsou vystaveni fyzickému či psychickému násilí a je ohroženo jejich zdraví či dokonce život, je přijata bez podání žádosti na krizové lůžko, které je bezplatné a je možné jej obývat 7 dnů. V případě, že je volná bytová jednotka, klientka pokračuje v pobytu, nebo se jí pracovníci Azylového domu pomohou vyhledat jiné zařízení, kde by mohla pobývat. V tomto případě je klientce poskytnuto ošacení, základní hygienické pomůcky a jídlo.

V případě, že to podmínky v azylovém zařízení umožňují, je žadatelka neprodleně přijata. Pokud je kapacita obsazena, dojde k zařazení klientčiny žádosti do pořadníku a v při uvolnění místa je žadatelka okamžitě informována o jejím přijetí.

Žadatelkám je před nástupem umožněna prohlídka budovy Azylového domu a seznámení se s veškerým zařízením, které dům nabízí: bytové jednotky 1+1, o velikosti 36 m², s vlastním sociálním zařízením a sprchovým koutem. Dále nabízí 2 společenské místnosti, hernu pro děti, knihovnu, místnost s PC (volný přístup na internet), prádelnu, pekárnu, tělocvičnu a návštěvní místnost.

Klientky se také seznamují s pravidly domu a s právy a povinnostmi zúčastněných stran, které vyplývají z podepsání smlouvy, kdy musí nastoupit do azylového domu do 7 dnů od podepsání smlouvy. Práva a povinnosti klientky a poskytovatele (viz příloha č. 6).

Nejenom klientka AD se musí chovat dle vymezených pravidel, ale i sociální pracovník se musí dodržovat jisté pravidla chování které jsou vymezeny v etickém kodexu (viz příloha č. 7).

Etický kodex byl schválen plénem Společnosti sociálních pracovníků 19.5.2006 a nabývá účinnosti od 20.5.2006

Jsou-li splněny všechny podmínky pro přijetí a dojde k oboustranné shodě, může dojít k podepsání smlouvy a klientka bude ubytována v Domově sv. Zdislavy pro matky s dětmi v tísni. Pobyt se sjednává pouze na dobu určitou, zpravidla po dobu 1 roku, se zkušební dobou na 1 měsíc. V případě, že u klientky nebyla do této doby vyřešena její sociální a bytová situace, a dodržovala pravidla azylového domu a měla snahu svoji situaci vyřešit, má možnost požádat o prodloužení pobytu na základě „Žádosti o prodloužení pobytu“ (viz příloha č.8) a to nejpozději týden před termínem, kdy jí končí smlouva o pobytu. Kdy s rozhodnutím je klientka seznámena písemně a v případě prodloužení dostane ke smlouvě „Dodatek o prodloužení pobytu“.

7.4 Nástup klientky do azylového domu

Při nástupu do azylového domu se klientka prokazuje občanským průkazem a lékařským potvrzením o bezinfekčnosti. Musí mít potvrzení jak pro sebe, tak i pro své děti. V případě, že je klientka těhotná, musí doložit i těhotenský průkaz. Dále zaplatí zálohu 700,- Kč, pro případ poškození či ztráty zařízení bytové jednotky. Tato záloha jí bude po odchodu z azylového domu vrácena.

Správce zařízení seznámí klientku se zásadami bezpečnosti a ochrany zdraví, které klientka musí podepsat.

Poté je klientce přidělena bytová jednotka. Musí podepsat převzetí inventáře ubytovací jednotky a klíčů od bytu, hlavního vchodu a poštovní schránky, nesmí vyrábět kopie klíčů.

Pokud vznikne podezření, že potenciální klientka užívá návykové látky, je tato žadatelka povinna podrobit se jednorázovému testu na přítomnost toxických látek. Při pozitivním nebo nerozhodném výsledku testu nebude klientka do azylového domu přijata. Pakliže klientka nesouhlasí s výsledkem testu, může se podrobit testu kontrolnímu, ve specializované toxikologické laboratoři a případný negativní výsledek doložit do 3 dnů. Tento test může být provozovatelem azylového domu kdykoliv během pobytu zopakován, vznikne-li podezření na užívání toxických látek. Pozitivní výsledek testu je brán jako vážné porušení pravidel azylového domu. V případě positivity dítěte bude neprodleně kontaktováno Oddělení sociálně právní ochrany dětí. V případě, že je klientka závislá na alkoholu či drogách, budou jí poskytnuty (v rámci sociálního poradenství) informace o speciálních zařízeních a službách, které jí v její situaci mohou pomoci. Např. se může obrátit na zařízení „Sananim“ v Praze, které je určeno pro závislé matky, kde mohou být i se svými dětmi (viz příloha č. 9-11).

7.5 Pobyť v azylovém domě

Podmínkou pobytu klientky v azylovém domě je její spolupráce v rámci stanoveného individuálního plánu a dodržování pravidel azylového domu. Po nástupu je každé klientce přidělen jeden klíčový pracovník, který s ní vytvoří „Individuální plán“, podle kterého se později postupuje, aby se postupně vyřešily všechny problémy, které klientka má. Klíčový pracovník každý měsíc udělá hodnocení, zda klientka projevuje snahu svoji situaci vyřešit. V případě potřeby se klientka s může s dotazem či prosbou o pomoc na klíčového pracovníka, který jí poradí a pomůže (případně ji odkáže na příslušné úřady a podobně.)

„Individuální plán“ zahrnuje:

- **Bytová otázka** (jakým způsobem si chce klientka zajistit budoucí bydlení) – cílem je podat si žádost o byt u městského úřadu, v případě že klientka jí ještě podanou nemá, pomoci jí se sháněním pronájmu, popř. možnost využití hypotéky, dle jejích finančních možností, nebo prověření možnosti bydlení u známých či příbuzných.
- **Výchovná problematika** - pomoc spočívá v přípravě dětí na vyučování, nalezení vhodné mateřské školy či základní školy, spolupráce s mateřskou školou, základní školou, s výchovnými poradci, s pedagogicko-psychologickou poradnou, případně dalšími institucemi, je-li to zapotřebí. Dbá se na prevenci slušného chování, prevence záškoláctví, rozvoj schopností a dovedností dětí. Podrobnější péče o dítě (viz příloha č. 12).
- **Možnost uplatnění klientky na trhu práce** – odkázat jí na příslušný pracovní úřad, pomoc se zvyšováním rekvalifikace, získávání nových dovedností (např. práce na PC je přímo vyučována v azylovém domě), hledání zaměstnání, domácí práce, brigády.
- **Finanční problémy** – placení příspěvku na bydlení – prevence neplatičství, správné využití finančních příjmů – plánování rozpočtu, popř. řádné placení exekucí, spoření na budoucí bydlení, vyřízení žádostí o sociální dávky na příslušných úřadech – příspěvek na ubytování, příspěvek na dítě, vyřízení si výživného na dítě, atd.
- **Otázky hygieny, životosprávy a péče o zdraví** – pomoc v základních hygienických návycích, pokud je to třeba, zdravý životní styl, svědomitá péče o dítě i domácnost.
- **Vztahové problémy** – pomoc při řešení problémů s partnerem, manželem, podání si žádosti o rozvod nebo návštěva manželské poradny, navázání vztahů s okolím a snaha o obnovení případně udržování kontaktů s původní rodinou.

7.6 Podmínky pro ukončení pobytu v azylovém domě

Pobyt klientky v azylovém domě končí dnem uvedeným ve smlouvě nebo v dodatku ke smlouvě. Smlouva se zpravidla uzavírá na 1 rok; pokud není situace klientky vyřešena, je možno vedoucí pracovníci azylového domu požádat o prodloužení smlouvy, nebo je klientka umístěna v azylovém domě v Radobyčicích. Pokud splňuje všechny náležitosti a svým chováním vykazuje, že daný problém řeší a řádně se stará i o své dítě.

Při porušení domácího řádu (viz příloha č.13) má vedoucí azylového domu právo v takovém ukončit pobyt problémové klientky. V tomto případě má klientka nárok setrvat v azylovém domě ještě po dobu 7 dnů, od oznámení o vystěhování. Klientka může

samozřejmě ukončit pobyt i z vlastního rozhodnutí. Jestliže klientka opustí azylový dům bez udání důvodu a nedá o sobě vědět do 7 dnů, může být její pobyt také ukončen.

Porušení pravidel azylového domu se rozumí veškeré konání, které je v rozporu či není v souladu s těmito pravidly. Jedná se např. o nerespektování dohodnutého individuálního plánu, vyhýbání se spolupráci při řešení sociálních problémů, špatná péče, zanedbávání či dokonce týrání svého dítěte, trvale špatná péče o domácnost, nehrazení nájemného, neprovádění úklidu, v případě podezření na užívání toxických látek. V případě, že pracovníci azylového domu zjistí závažné skutečnosti jako např. podezření z trestného činu či ohrožení dítěte mají povinnost uvědomit příslušné orgány.

Podle míry závažnosti jsou přestupky proti pravidlům azylového domu řešeny ústním nebo písemným napomenutím, které může dostat maximálně 3x a poté je její pobyt ukončen. Pokud bude zjištěno protiprávní jednání klientky (přestupek, trestný čin) může být pobyt ukončen ihned.

8. PROVEDENÝ PRŮZKUM

V další části praktické části BP se zaměřím na zjištění spokojenosti se službami, které nabízí AD sv. Zdislavy. Ke sběru potřebných informací jsem zvolila orientační dotazníkové šetření. Dotazníky byly vytvořeny jak pro klientky AD, které jsou zde v současné době ubytovány, tak i pro sociální pracovníce, které jsou zde zaměstnány a na celkovou situaci mají nestranný názor.

Cílem dotazníkového šetření bylo zmapovat situaci žen z tohoto domova, jak jsou spokojeny se službami, které jim AD nabízí a jaké nejčastější problémy musí řešit. Jaké důvody je vedly k tomu, že využívají služeb AD a následně jak vidí svoji budoucnost. Tudiž jak celkově tyto ženy zhodnocují výhody a nevýhody institucionální sociální opory.

Otázky jsem se snažila zaměřit tak, aby mi pomohly najít odpověď na moji vyslovenou hypotézu, kdy se domnívám, že institucionální sociální opora pro osamělé matky s dětmi, je současné době nedostačující.

Získané informace vyhodnotím a porovnáím hodnocení klientek s hodnocením sociálních pracovníků AD., kde předpokládám rozdílné názory v některých oblastech. Na základě eventuálních zjištěných nedostatků se pokusím formulovat vhodná doporučení.

8.1 Vyhodnocení dotazníku a interpretace výzkumu

Pro obě skupiny byl vytvořen samostatný dotazník. Dotazníky je složeny z částečně otevřených otázek a otevřených otázek.

U každé otázky byl vyčíslen počet odpovědí v absolutních hodnotách. Vzhledem k malému počtu dotazovaných jsem nepoužila procentuální vyjádření.

Sociální pracovníce AD předaly dotazníky klientkám a na základě mých instrukcí pomohly klientkám s následným vyplněním.

8.1.1 Klientky AD

(vzor dotazníku je uveden v příloze č. 14)

Celkem bylo osloveno 28 žen, které jsou v současné době ubytovány v AD sv. Zdislavy a v Radobyčicích. Čtyři klientky AD odmítly dotazník vyplnit, z nich jedna klientka si nechtěla připomínat stresující situace.

Otázky byly rozděleny do tří skupin podle obsahu. Následně podrobněji komentuji odpovědi u jednotlivých otázek.

1.skupina:

Zahrnuje otázky č. 1-5, jimiž jsem zjišťovala sociální strukturu klientek AD, kdo vlastně jsou klientky. Položené otázky zjišťují věk, dosažené vzdělání, rodinný stav, zaměstnání a počet nezletilých dětí.

Otázka č. 1: Věk .

- 20 a méně.....1
- 20-30.....8
- 30-40.....13
- 40-50.....0

Tato otázka zjišťovala věkové složení klientek, které jsou v současné době ubytovány v AD. Nejvíce žen je ve věku 30- 40 let. To je pro mě velkým překvapením, jelikož jsem předpokládala, že nejvíce klientek bude ve věku 20-30 let, či ještě méně. Ale jde o momentální situaci, věková struktura klientek v jiné době může být odlišná.

Otázka č. 2: Dosažené vzdělání.

- Základní.....8
- Vyučen.....12
- Středoškolské.....3
- Vysokoškolské.....1

Polovina klientek je vyučena, druhou největší skupinu tvoří klientky se základním vzděláním, malou část tvoří klientky se středoškolským a vysokoškolským vzděláním. Zde jsem odpověď předpokládala, v odborné literatuře se uvádí, že úroveň dosaženého vzdělání má vliv na fungování rodiny a vyšší vzdělání také poskytuje lepší předpoklady pro zvládání obtížné situace.

Otázka č. 3: Rodinný stav

- Vdaná.....4
- Rozvedená.....7
- Svobodná matka.....12
- Vdova.....1

Polovinu klientek AD tvoří v současné době svobodné matky, druhou největší skupinou jsou rozvedené ženy.

Přesto hodnotím situaci tak, že v AD nemusí být vždy ubytována pouze svobodná nebo rozvedená matka, ale najdou se zde i případy, kdy je žena vdaná nebo svobodná matka, která má druha (přítele) a společně s manželem či druhem z důvodu nedostatku finančních prostředků přišli o bydlení.

Otázka č. 4: Zaměstnání

- Pracující.....4
- Vedena v evidenci ÚP.....11
- Mateřská dovolená.....9
- Jiné (uveďte jaké).....0

Tato otázka zjišťovala, jak jsou na tom klientky AD ve vztahu k zaměstnání. Je zde patrné, že nejvíce klientek -téměř polovina- je vedeno v evidenci úřadu práce a druhá největší skupina žen je na mateřské dovolené. Toto složení jsem předpokládala (viz teoretická část). Zde by zřejmě ještě bylo vhodné zjišťovat, z jakých důvodů nemůže klientka práci najít. Příčiny nezaměstnanosti mohou být jednak v nedostatečném vzdělání (ve vztahu ke složení klientek), ale také v tom, že osamělá matka s dítětem není pro zaměstnavatele atraktivní. Dalším možným důvodem by mohlo být, že se klientka více spoléhá na pomoc institucí, využívá dávek sociální podpory a sociální péče a tato situace je pro ni pohodlnější. Což jsou pouze spekulace.

Otázka č. 5: Počet nezletilých dětí

- Jedno.....5
- Dvě.....13
- Tři.....3
- Čtyři a více.....3

U této otázky jsem se sledovala počet nezletilých dětí, které klientky ubytované v AD mají ve vlastní péči. Jak vidíme z odpovědí, víc než polovina klientek pečuje o dvě děti, nezanedbatelný počet žen (celá čtvrtina) má v péči tři a více dětí.

2. skupina:

Je tvořena otázkami č. 6-13, jimiž jsem se snažila zjistit, jak jsou klientky spokojeny s dostupností AD na území města Plzně a následně, jak jsou spokojeny se

službami, které ji AD sv. Zdislavy nabízí, případně v čem spatřují nedostatky týkající se této oblasti.

Otázka č. 6: Myslíte si, že ženy, které se ocitly v těžké životní situaci, jsou dostatečně informovány o možnostech sociální pomoci?

- Ano.....10
- Ne.....7
- Nevím.....7

Touto otázkou jsem chtěla zjistit, jak posuzují ženy úroveň informovanosti o možnostech sociální pomoci. Zde jsem měla na mysli znalost zabezpečení v podobě sociálních dávek i možnosti institucionální opory v případě, že se ocitnou bez bydlení, tedy celkové zhodnocení této sociální pomoci. Při vyhodnocení jsem si uvědomila chybu ve formulaci této otázky. Pro klientky mohla být zavádějící, neboť jsem konkrétně nepopsala formu sociální pomoci. Tudíž některé klientky mohou mluvit o oblasti finančního zabezpečení v podobě sociálních dávek a jiné o možnostech ubytování v případě, že se ocitnou bez bydlení. Klientky uvedly pouze v 10 případech, že ženy jsou dobře informovány o těchto formách pomoci. Budeme předpokládat, že hovoří o celkové problematice v oblasti sociální pomoci.

Otázka č. 7: Kde jste se dozvěděla o možnosti ubytování v AD sv.Zdislavy?

- Z internetových stránek AD.....4
- Z úřadů.....15
- Jinde (uved'te kde).....5

O možnosti ubytování v AD se ženy nejčastěji dověděly z úřadů.

Předpokládám, že úřady plní dobře svoji funkci a poskytují ženám potřebné informace o možnostech ubytování v podobě AD. Další nejčastější odpovědí bylo, že informace o AD získaly ženy jinde, při zjišťování možnosti ubytování jim pomohli známí či kamarádi.

Otázka č. 8: Jaké důvody Vás vedly k tomu, že jste oslovila AD sv. Zdislavy?

- Ztráta bydlení z důvodu rozvodu či opuštění partnera.....7
- Ztráta bydlení z důvodu domácího násilí v rodině.....11
- Jiné důvody (uved'te jaké).....6

Touto otázkou jsem se snažila objasnit důvody, které ženy vedly k oslovení AD. Ukázalo se, že nejvíce žen ztratilo bydlení z důvodu násilí v rodině, což je z mého hlediska dosti hrozné. Jako další důvody byly shodně uvedeny rozvod či opuštění partnera a mezi jiné důvody byly nejčastěji udávána ztráta bydlení z důvodu špatné finanční situace a následné výpovědi z bytu či z podnájmu. V této situaci mohou být důvody různé např. nezaměstnanost partnera, alkoholismus, gamblerství apod.

Otázka č. 9: Jste spokojena s dostupností AD na území města Plzně?

- Ano.....22
- Ne (uveďte důvod své nespokojenosti).....0
- Nevím.....2

Touto otázkou jsem se snažila zjistit, jak jsou ženy spokojeny s dostupností AD na území města Plzně. Téměř všechny ženy uvedly, že jsou s dostupností spokojeny. Tato odpověď mě velmi překvapila, tím se mi vlastně nepotvrdila moje hypotéza, kdy jsem předpokládala, že dostupnost AD na území města Plzně není dostačující. Domnívám se, že matky hodnotí dostupnost AD jako dobrou, protože v jejich případě se do AD dostaly. Tato otázka by spíše měla být položena ženám, které na ubytování čekaly a nebo jsou v pořadníku, protože kapacita AD není schopna uspokojit všechny žadatelky. V době mé poslední návštěvy v AD sv. Zdislavy mi bylo sděleno, že v současné době je velký zájem o umístění v AD, není však možné klientky uspokojit, neboť obě zařízení (i v Radobyčicích) jsou plně obsazena.

Otázka č. 10: Byla jste přijata do AD ihned po jeho oslovení?

- Ano.....22
- Ne.....2
- Nevím.....0

Touto otázkou jsem zjišťovala, jak probíhalo přijetí. Většina klientek byla přijata ihned po oslovení AD. Tato situace je však ovlivněna i aktuální situací, kdy zájem o umístění nemusí být tak velký. Jsou ovšem měsíce, kdy je zájemkyň velmi mnoho a jsou zařazeny do pořadníků čekatelek.

Otázka č. 11: Jste spokojena se službami, které Vám poskytuje AD?

- Ano.....23
- Ne (uveďte důvod své nespokojenosti).....1
- Nevím.....0

Všechny klientky (s jednou výjimkou) uvádějí, že jsou spokojeny. V případě, kdy klientka odpověděla, že není spokojena, důvod neuvedla.

Prekvapilo mě, v jakém rozsahu jsou zde služby poskytovány. Od finanční výpomoci, ošacení, poskytnutí potravin, když se klientka dostane do finanční nouze. Pro klientky jsou pořádány rekvalifikační kurzy, kdy je jim poskytnuta možnost zlepšit uplatnění na trhu práce (viz příloha č. 16). I dětem je zde poskytnuta kvalitní péče. Např. za dětmi dochází 2x týdně pedagogický pracovník, který se stará o jejich doučování. Matky, které nejsou schopny nebo se neumějí o své děti dobře starat, jsou vedeny sociálními pracovníci ke zlepšení této péče, aby se předešlo případnému odebrání. Těchto služeb je mnohem více, uvedla jsem zde pouze některé.

Otázka č. 12: Jsou Vám sociální pracovníce AD vždy nápomocny při řešení Vašich problémů?

- Ano.....24
- Ne (uveďte, kde vidíte nedostatky).....0
- Nevím.....0

Všechny ženy uvádějí, že sociální pracovníce jsou vždy nápomocny. To už jsem částečně objasnila u předchozí otázky.

Otázka č. 13: Budete v případě potřeby kontaktovat sociální pracovníce po odchodu z AD?

- Ano.....17
- Ne.....0
- Nevím.....7

Chtěla jsem zjistit, zda klientky uvažují o kontaktu s AD i po odchodu. Většina žen předpokládá možnost dalšího kontaktu. Usuzuji, že sociální pracovníce mají u klientek důvěru. Předpokládám, že to budou vesměs ženy, které nemají sociální oporu u své rodiny a sociální pracovníce jim tuto oporu nahrazují.

3. Skupina:

Zahrnuje otázky, které mají objasnit, zda je klientkám poskytována pomoc v rámci širší či užší rodiny a jaké klientky hledají řešení do budoucna.

Otázka č. 14: Pomáhá Vám ještě někdo ve Vaší nelehké situaci?

- Ano (uved'te kdo).....10
- Ne.....14
- Nevím.....0

Touto otázkou jsem zjišťovala, zda ženám poskytují pomoc ještě jiní lidé, zejména členové užší (v případě, že existuje) a širší rodiny. Ve 14 případech jsou ženy na zvládnutí situace samy a pomoc je poskytována pouze institucionálně. V 10 případech bylo uvedeno, že pomoc přichází ještě od rodičů, manžela či přítele. Zde je tedy patrné, jak už jsem uvedla, že ně všechny ženy jsou osamělými matkami, bez manžela či přítele.

Otázka č. 15: Podnikáte sama nějaké kroky ke zlepšení Vaší životní situace?

- Ano (uved'te jaké).....21
- Ne.....1
- Nevím.....2

Touto otázkou bylo zjišťováno, zda klientka, která je ubytována v AD podniká sama nějaké kroky ke zlepšení své situace nebo spoléhá pouze na pomoc institucionální. Většina klientek uvedla, že sama podniká kroky ke zlepšení své situace, téměř ve všech případech si podaly žádosti o byt na bytovém úřadu, dále hledání podnájmu, hledání si zaměstnání.

Otázka č. 16: Kde shledáváte největší nedostatky, když se žena ocitne v situaci osamělé matky s dítětem?

Všechny dotazované klientky odpovídaly, že největší nedostatek shledávají v nedostatečných finančních prostředcích (nízké sociální dávky) a ztrátě bydlení, dále nespolehlivosti partnerů a sporech v rodině. Objevily se však i názory, že ve výběru partnera, z čehož je patrné, že otázka nebyla dostatečně srozumitelně formulována.

Z mého pohledu je problémem především neplacení výživného, kdy ženy musí čekat 6 měsíců než mohou podat trestní oznámení a dlouhou dobu trvá, než proběhne soud.

Otázka č. 17: Jak budete řešit svoji současnou bytovou problematiku?

Všechny klientky uvedly, že jsou čekatelkami na přidělení bytu od bytového úřadu. Dále uváděly hledání podnájmu (na Internetu či v inzerátech novinách) jako krajním řešením situace, z důvodů výše uvedených nedostatečných finančních prostředků.

8.1.2 Sociální pracovníce AD

(vzor dotazníku je uveden v příloze č.15)

Celkem bylo osloveno 8 sociálních pracovníc AD. Vyplněné dotazníky byly vráceny v plném počtu.

Otázky byly rozděleny do 3. skupin, dle jejich charakteru.

1.Skupina:

Zahrnuje otázky, které mají spíše informativní charakter, zjišťují věk a dosažené vzdělání.

Otázka č. 1: Věk

- 20 a méně.....0
- 20-30.....3
- 30-40.....1
- 40-50 a více.....4

Nejvíce sociálních pracovníc je zde ve věku 40-50 let a více.

Otázka č. 2: Dosažené vzdělání

- Základní.....0
- Vyučen.....0
- Středoškolské.....2
- Vysokoškolské.....6

Ve většině případů jsou zde zaměstnány pracovníce, které jsou vysokoškolsky vzdělané.

2.Skupina:

Je tvořena otázkami č. 3-9, kde jsem zjišťovala, jak hodnotí sociální pracovníce informovanost klientek a dostupnost sociálních služeb pro ně.

Otázka č. 3: Myslíte si, že ženy, které se ocitly v těžké životní situaci jsou dostatečně informovány o možnostech sociální pomoci?

- Ano.....0
- Ne.....8
- Nevím.....0

Tato otázka zjišťovala, jak sociální pracovníce AD hodnotí míru informovanosti žen o možnostech sociální pomoci. Všechny pracovníce se jednoznačně shodly, že jejich klientky či potencionální klientky nejsou dostatečně informovány. I zde si uvědomuji nepřesnou formulaci otázky podobně jako v případě klientek v AD. Přesto budu předpokládat, že se to týká všech oblastí sociální pomoci, ať už finanční či sociální pomoci institucionální.

Otázka č. 4: Z jakých zdrojů se nejčastěji osamělé matky dozví o možnosti ubytování v AD sv. Zdislavy?

- Z internetových stránek AD.....1
- Z úřadů.....6
- Jinde (uved'te kde).....1

Dle vyjádření sociálních pracovníků se ženy nejčastěji dozvědí o AD od úřadů. Je patrné, že úřady plní dobře svoji funkci a poskytují občanům potřebné informace.

Otázka č. 5: Jaké důvody nejčastěji vedou ženu k tomu, že osloví dům sv. Zdislavy?

- Ztráta bydlení z důvodu rozvodu či opuštění partnera.....3
- Ztráta bydlení z důvodu domácího násilí v rodině.....3
- Jiné důvody (uved'te jaké).....2

Jako nejčastější důvody žádosti uvádějí sociální pracovníce ztrátu bydlení po rozvodu, ale také domácí násilí v rodině. Dále generační problémy v rodině, nezvládání základní péče o dítě, nevhodné výchovné prostředí pro děti.

Otázka č. 6: Je podle Vás dostupnost AD na území města Plzně dostačující?

- Ano.....5
- Ne (uved'te důvod své nespokojenosti).....3
- Nevím.....0

Touto otázkou jsem se snažila zjistit, jak jsou sociální pracovníce spokojeny s dostupností AD na území města Plzně. I zde jsem byla překvapena odpovědí, kdy 5 sociálních pracovníků zhodnotilo situaci dostupnosti AD na území města Plzně jako dostačující. Tři sociální pracovníci však vnímají dostupnost jako nedostačující vzhledem k omezené kapacitě AD a tudíž nemožnosti uspokojit všechny klientky.

Otázka č. 7: Myslíte si, že služby, které poskytuje AD osamělé matce s dítětem jsou dostačující?

- Ano.....8
- Ne (uved'te důvod).....0
- Nevím.....0

Všechny sociální pracovníce hodnotí služby, které jsou poskytovány v rámci AD jednoznačně jako dostačující. Můj názor je stejný -jak už jsem uvedla v předchozí části- domnívám se, že služby zde jsou poskytovány nad běžný rámec.

Otázka č. 8: Jste vždy nápomocny při řešení problémů Vašich klientek?

- Ano.....8
- Ne (uved'te, kde vidíte nedostatky).....0
- Nevím.....0

Touto otázkou jsem chtěla zjistit, jak vnímají sociální pracovníce svou angažovanost při řešení problémů jejich klientek. Všechny uvedly, že jsou vždy nápomocny.

S vyjádřením naprosto souhlasím. Poskytují klientkám informace na jaké úřady se obrátit v případě finančních problémů, pomáhají jim vytvořit splátkový kalendář v případě exekucí, řeší problémy s výchovou dětí jako např. při záškoláctví. Dále např. pomáhají s umístěním dětí do MŠ, ZŠ, zajišťují zdravotní péči a mnoho dalších věcí.

Otázka č. 9: Kontaktují Vás v případě potřeby matky s dětmi po odchodu z AD?

- Ano.....8
- Ne.....0
- Nevím.....0

Zajímalo mě, zda sociální pracovníce AD jsou kontaktovány bývalými klientkami AD i po jejich odchodu z tohoto zařízení. Kladná odpověď všech pracovníků potvrzuje, že klientky mají k sociálním pracovnícům důvěru a vědí, že se na ně mohou v případě potřeby obrátit a bude jim poskytnuta pomoc či rada.

3. Skupina:

Tyto otázky zjišťují, jaká další pomoc kromě ubytování a poskytování sociálních služeb je klientkám AD nabízena a jaké nedostatky sociální pracovníce shledávají, když se žena ocitne v situaci osamělé matky s dítětem.

Otázka č. 10: Jakou další pomoc nabízíte matkám v rámci jejich ubytování v AD (kromě ubytování a poskytování dalších sociálních služeb)?

Nejčastěji bylo uvedeno: doučování dětí, (kdy AD navštěvuje pedagog 2x týdně), volnočasové aktivity, kulturní programy, výlety, zajišťují vzdělávací a rekvalifikační kurzy pro matky, využití internetu zdarma a občasná finanční výpomoc.

Otázka č. 11: Kde shledáváte největší nedostatky, když se žena ocitne v situaci osamělé matky s dítětem?

Nejčastěji uváděly sociální pracovníce problém se ztrátou bydlení (neplacení nájmu, vystěhování, ukončení nájemní smlouvy), z důvodu nedostatku finančních prostředků. Jako další jsou to generační a partnerské problémy.

Otázka č. 12: Jakou další pomoc nabízíte při řešení bytové situace matkám s dětmi v AD?

Chtěla jsem zjistit zda a jaká pomoc je AD nabízena při řešení bytové problematiky. Sociální pracovníce shodně odpověděly: pomoc při hledání podnájmů na Internetu, pomoc při komunikaci s bytovým odborem MmP (sledování bodů), nabídka sociálních ubytoven či jiných AD, a rovněž pomoc při hledání zaměstnání.

8.3 Srovnání odpovědí klientek a sociálních pracovníc AD

Zajímalo mě, jak se shodují či liší názory klientek a sociálních pracovníc, proto jsem některé odpovědi porovnávala. Vzhledem k tomu, že otázky, které byly shodně položeny jak klientkám tak sociálním pracovnícím AD, byly v každém dotazníku uvedeny pod jiným číslem, budu tyto otázky nově číslovat.

Otázka č. 1: Myslíte si, že ženy které se ocitly v těžké životní situaci jsou dostatečně informovány o možnostech sociální pomoci?

- Ano.....10 / 0
- Ne.....7 / 8
- Nevím.....7 / 0

Zde je dobře viditelný rozdíl v odpovědích: klientky AD se většinou případů domnívají, že ženy, které se ocitly v těžké životní situaci jsou dostatečně informovány. Sociální pracovníce se jednoznačně shodly, že ženy nejsou dostatečně informovány o možnostech této pomoci.

Přestože otázka nebyla zcela jasně formulovaná, domnívám se, že sociální pracovníce mohou mnohem lépe posoudit, jaká je informovanost klientek. S tímto problémem se denně setkávají, jak u svých klientek, tak i potencionálních klientek.

Otázka č. 2: Z jakých zdrojů se nejčastěji osamělé matky dozví o možnostech ubytování v AD sv. Zdislavy?

- Z internetových stránek AD.....4 / 1
- Z úřadů.....15 / 6
- Jinde (uved'te kde).....5 / 1

Zde je vidíme, že klientky AD i sociální pracovníce se jednoznačně shodly, že nejčastěji se o možnosti ubytování v AD sv. Zdislavy se dozví klientky z úřadů.

Otázka č. 3: Jaké jsou nejčastější důvody, které vedou ženu k tomu, že osloví dům sv. Zdislavy?

- Ztráta bydlení z důvodu rozvodu či opuštění partnera.....7 / 3
- Ztráta bydlení z důvodu domácího násilí v rodině.....11 / 3
- Jiné důvody (uved'te jaké).....6 / 2

Klientky AD volily nejčastější odpověď ztrátu bydlení z důvodu domácího násilí v rodině. Jako další důvody skoro ve stejných číslech byly uvedeny rozvod či opuštění partnera a mezi jiné důvody byly nejčastěji udávány ztráta bydlení z důvodu špatné finanční situace a následné výpovědi z bytu či z podnájmu. V této situaci mohou být důvody různé např. nezaměstnanost partnera, alkoholismus, gamblerství apod.

Sociální pracovníce považují shodně za nejčastější důvod rozvodu i domácí násilí v rodině. Jako další důvody byly uvedeny generační problémy v rodině, nezvládání základní péče o dítě, nevhodné výchovné prostředí pro děti.

Otázka č. 4: Jste spokojeny s dostupností AD na území města Plzně?

- Ano.....22 / 5
- Ne (uveďte důvod své nespokojenosti).....0 / 3
- Nevím.....2 / 0

Klientky jsou s dostupností jednoznačně spokojeny. Téměř polovina sociálních pracovníků však spokojena není. V současné době je velký zájem o umístění v AD, není však možné všechny klientky uspokojit.

Otázka č. 5: Myslíte si, že služby které poskytuje AD osamělé matce s dítětem jsou dostačující?

- Ano.....23 / 8
- Ne (uveďte důvod své nespokojenosti).....1 / 0
- Nevím.....0 / 0

Zde byla jednoznačná shoda v odpovědích.

Otázka č. 6: Jsou sociální pracovníci vždy nápomocni při řešení problémů svých klientek?

- Ano.....24 / 8
- Ne (uveďte, kde vidíte nedostatky).....0 / 0
- Nevím.....0 / 0

Poskytování pomoci při řešení problémů vnímají jak klientky tak pracovníci shodně.

Otázka č. 7: Kontaktují v případě potřeby klientky sociální pracovníce i po odchodu z AD?

- Ano.....17 / 8
- Ne.....0 / 0
- Nevím.....7 / 0

Klientky i sociální pracovníce hodnotí následný kontakt po odchodu AD shodně. Klientky mají velkou důvěru k pracovnícím AD, předpokládám, že to ve většině případů budou ženy, které nemají sociální oporu v podobě užší či širší rodiny. Sociální pracovníce jim mohou tuto oporu částečně nahrazovat.

Otázka č. 8: Kde shledáváte největší nedostatky, když se žena ocitne v situaci osamělé matky s dítětem?

Tato otázka byla položena jako otevřená otázka. Obě skupiny odpovídaly podobně. Všechny klientky odpověděly, že největším problémem je nedostatek finančních prostředků (nízké sociální dávky), dále ztráta bydlení, nespolehlivost partnerů a spory v rodině.

Sociální pracovníce považovaly za největší nedostatek ztrátu bydlení (při neplacení nájmu, vystěhování, ukončení nájemní smlouvy), z důvodu chybění finančních prostředků. Jako další byly uváděny generační a partnerské problémy.

Lze soudit, že největším problémem osamělých matek s dětmi je nedostatek finančních prostředků, respektive chudoba.

Otázka č. 9: Jak bude dále řešena současná bytová situace klientky?

Klientky AD většinou čekají na přidělení bytu od bytového odboru MmP. Případně hledají podnájem či pronájem, ale toto řešení je vzhledem k nedostatku finančních prostředků obtížně dostupné.

Sociální pracovníce uvedly pomoc při hledání podnájmů na Internetu, pomoc při komunikaci s bytovým odborem MmP (sledování bodů), nabídky sociálních ubytoven či jiných AD, pomoc při hledání zaměstnání.

9. SHRNU TÍ

V praktické části jsem pokusila zmapovat možnosti institucionální sociální opory, která je nabízena na území města Plzně osamělým matkám s dětmi. Vymezila jsem několik cílů, kterými jsem se snažila najít odpověď na položenou výzkumnou otázku: **„Jaká je dostupnost a účinnost institucionální formy sociální opory na území města Plzně, pro specifickou sociální skupinu, kterou tvoří matky v azylovém domě“?**

Popsala jsem možnosti AD sv. Zdislavy, který poskytuje pomoc matkám s dětmi a těhotným ženám, které se ocitly v obtížné sociální situaci, mají závažné rodinné či partnerské problémy a ztratily oporu ve vlastní rodině. Charakterizovala jsem jaké je poslání domova, podmínky pro přijetí do AD, ale také podmínky za jakých může být pobyt ukončen. Podmínkou pobytu klientky v azylovém domě je její spolupráce v rámci stanoveného individuálního plánu a dodržování pravidel azylového domu. Po nástupu je každé klientce přidělen jeden klíčový pracovník, který s ní vytvoří „Individuální plán“.

Smlouva se zpravidla uzavírá na 1 rok; pokud není situace klientky vyřešena je možno požádat o prodloužení smlouvy, nebo je klientka umístěna v AD v Radobyčicích. Ale pouze v případě, že klientka splňuje všechny náležitosti a svým chováním vykazuje, že daný problém řeší a řádně se stará i o své dítě.

Dalším cílem bylo pomocí orientačního dotazníkového šetření zjistit, zda jsou klientky AD spokojeny se službami, které jsou jim v rámci ubytování poskytovány, případně v čem shledávají nevýhody této formy sociální opory. Pro získání objektivnějšího pohledu byly stejné otázky položeny i sociálním pracovnícím AD. Získané informace jsem se zpracovala a porovnála odpovědi klientek a sociálních pracovníc AD. Na jejich základě se pokusím formulovat vhodná doporučení.

Rozdílnost názorů se objevila jednoznačně pouze u otázky, která zjišťovala, zda jsou ženy, které se ocitly v těžké životní situaci jsou dostatečně informovány o možnostech pomoci. Klientky AD se domnívají, že ženy jsou dobře informovány o těchto možnostech. Naproti tomu se sociální pracovníce jednoznačně shodly, že ženy nejsou dostatečně informovány o možnostech této pomoci.

Přestože otázka nebyla zcela jasně formulovaná, domnívám se, že sociální pracovníce mohou mnohem lépe posoudit, jaká je informovanost klientek. S tímto problémem se denně setkávají.

Navrhovala bych zde vydání brožur, které by celkově mapovaly možnosti sociální pomoci a to ve sféře sociálních podpor, dávek sociální péče, včetně kontaktů na úřady a

dále na zařízení a organizace, které poskytují osamělé matce s dítětem pomoc na území města Plzně.

U dalších otázek se odpovědi většinou téměř shodovaly.

Důvody, kdy žena osloví AD sv. Zdislavy jsou ztráta bydlení z důvodu domácího násilí v rodině, tak i z důvodu rozvodu či opuštění partnera. Další důvodem je ztráta bydlení z důvodu špatné finanční situace a následné výpovědi z bytu či z podnájmu, či generační problémy v rodině, nezvládání základní péče o dítě, nevhodné výchovné prostředí pro děti.

S dostupností AD na území města Plzně jsou klientky jednoznačně spokojeny. Téměř polovina sociálních pracovníků však spokojena není. V současné době je velký zájem o umístění v AD, není však možné všechny klientky uspokojit. Tato zjištění jednoznačně nepotvrdilo moji hypotézu, kdy jsem předpokládala, že dostupnost AD na území města Plzně není dostačující. Přesto bych doporučila uvažovat o zvýšení kapacity AD na území města Plzně.

Ženy se nejčastěji o možnostech ubytování v AD sv. Zdislavy dozví z úřadů. Je tudíž patrné, že úřady plní dobře svoji funkci a poskytují občanům potřebné informace.

Ženy jsou spokojeny se službami, které jim AD poskytuje, tak i s přístupem sociálních pracovníků, které jsou jim nápomocny při řešení jejich problémů.

Největším problémem osamělých matek s dětmi je nedostatek finančních prostředků, respektive chudoba a z těchto důvodů pramení ztráta bydlení (při neplacení nájmu, vystěhování, ukončení nájemní smlouvy). Dalším problémem jsou generační a partnerské spory.

Při řešení současné bytové situace jsou klientky AD čekatelkami na přidělení bytu od bytového odboru MmP. Případně hledají podnájem či pronájem, ale toto řešení je vzhledem k nedostatku finančních prostředků obtížně dostupné. Pomoc od sociálních pracovníků je poskytována při hledání podnájmů na Internetu, pomoc při komunikaci s bytovým odborem MmP (sledování bodů), nabídky sociálních ubytoven či jiných AD, pomoc při hledání zaměstnání. Dle mého názoru je problém v nevhodné a nedořešené bytové politice státu. Nápravu bych viděla v tom, že v pořadníku pro přidělování bytů by byly upřednostněny osamělé matky s dětmi.

Posledním cílem bylo zmapování dalších zařízení a organizací, které poskytují pomoc osamělým matkám s dětmi na území města Plzně. Jejich podrobný seznam je uveden v příloze č. 17. Tvoří je občanské poradny, linky důvěry, sociální ubytovny a další. Dle mého názoru tato zařízení, jsou v dostatečném počtu a mohou uspokojit všechny

žadatelky. Nedostatečná je však nabídka krizových sociálních lůžek. V Plzni jsou poskytována pouze nemocnicí u Sv. Jiří, kdy se jedná o formu okamžité pomoci. Vzhledem k faktu, že přibývá rodin, ve kterých se objevuje domácí násilí a tyto matky potřebují okamžitou pomoc, nemůže jedno zařízení vyhovět všem žadatelkám.

ZÁVĚR

Ve své bakalářské práci jsem se zaměřila na zdroje sociální opory pro specifickou skupinu, kterou tvoří osamělé matky s dětmi. Důvodem volby tohoto tématu byla touha proniknout do celé této problematiky a poskytnout tak ženám vystaveným dlouhodobé zátěži potřebné informace, které jim mohou pomoci při řešení jejich obtížné situace.

V teoretické části jsem definovala pojem sociální opora a její význam při zvládání zátěže. Nejdůležitější formu sociální opory poskytuje funkční rodina, která však osamělé matce chybí. Částečně některé formy sociální opory může nahradit širší rodina. Přesto však ve většině případů osamělé matce tyto přirozené zdroje sociální opory chybí a potřebuje využívat sociální opory institucionální.

V praktické části jsem se zajímala především o to, jaké jsou v této situaci možnosti institucionální opory a jaký má pro klientky význam. Konkrétně jsem popisovala služby, které nabízí Azylový dům sv. Zdislavy a jak tyto služby vnímají a hodnotí klientky AD. Na začátku psaní této práce jsem zastávala názor, že tato pomoc je pouze přechodného charakteru a celkovou situaci osamělých matek nemůže vyřešit. Jak jsem se postupně seznamovala se skutečnými problémy i jejich řešením a získávala někdy velmi překvapující informace, změnila jsem naprosto názor na celou situaci.

Sociální pracovnice AD hledají spolu s klientkou správnou cestu k řešení jejích problémů, snaží se posílit její sebevědomí, ale i samostatnost a soběstačnost tak, aby byla schopna převzít odpovědnost za život svůj i za život svého dítěte (v některých případech i zabránit odebrání dítěte matce) a připravit ji na návrat do běžného prostředí. Spokojenost se službami a s pomocí vyjadřují matky, které jsou v AD ubytovány, jednoznačně.

Dále mě zajímalo, jaké další zařízení a organizace kromě AD působí na území města Plzně. Jejich podrobný seznam jsem uvedla v příloze č. 17. Je nezbytné aby ženy, které se ocitnou v těžké životní situaci věděly, kam se v případě potřeby obrátit, jaká pomoc se nabízí ve vztahu k jejich individuálním problémům.

Úplným závěrem bych chtěla poděkovat všem zřizovatelům a sociální pracovníkům, kteří osamělým matkám s dětmi pomáhají a jsou pro ně někdy jediným zdrojem sociální opory. Jsou to lidé, kteří mají sociální cítění a jejich práce dle mého názoru není dostatečně oceněna.

Seznam použité a citované literatury:

1. Baštecká, B. a kol.: Terénní krizová práce: psychosociální intervenční týmy, Praha: Grada Publishing, 2005. ISBN 80-2470-708-2.
2. Gillernová, I. a kolektiv.: Slovník základních pojmů z psychologie, Praha: Fortuna, 2000. ISBN 80-7168-683-2.
3. Helus, Z.: Sociální psychologie pro pedagogy, Praha: Grada Publishing, 2007. ISBN 978-80-247-1168-3.
4. Křivohlavý, J.: Psychologie zdraví, Praha: Portál, 2003. ISBN 80-7178-774-4.
5. Křivohlavý, J, Zewdiová, M.: Jak zvládat stres, Praha: Grada Publishing, 1994. ISBN 80-7169-121-6.
6. Matoušek, O., Kolářková, J., Kodymová, P.(eds.): Sociální práce v praxi, Praha: Portál, 2005. ISBN 80-7367-002-x.
7. Matoušek, O.: Rodina jako instituce a vztahová síť, Praha: Sociologické nakladatelství Slon, 1997. ISBN 80-85850-24-9.
8. Matoušek, O.a kol.: Sociální služby, Praha: Portál, 2007. ISBN 978-80-7367-310-9.
9. Maříková, H.(ed.): Proměny současné české rodiny, Praha: Sociologické nakladatelství Slon, 2000. ISBN 80-85850-93-1.
10. Možný, I.: Rodina a společnost, Praha: Sociologické nakladatelství Slon, 2006. ISBN 80-86429-58-x.
11. Možný, I.: Sociologie rodiny, Praha: Sociologické nakladatelství Slon, 1999. ISBN 80-85850-75-3.
12. Nakonečný, M: Encyklopedie obecné psychologie, Praha: Academia, 1998. ISBN 80-200-0625-7.
13. Singly, F.de: Sociologie současné rodiny, Praha: Portál, 1999. ISBN 80-7178-249-1.
14. Smith, H.: Děti a rozvod, Praha: Portál, 2004. ISBN 80-7178-906-2.
15. Sobotková, I.: Psychologie rodiny, Praha: Portál, 2007. ISBN 978-80-7367-250-8.
16. Vodáčková, D.: Krizová intervence, Praha: Portál, 2002. ISBN 80-7178-696-9.
17. Výrost, J., Slaměník, I. (eds.): Aplikovaná sociální psychologie, Praha: Grada Publishing, 2001. ISBN 80-247-0042-5.
18. Warshak, R.: Revoluce v porozvodové péči o děti, Praha: Portál, 1996. ISBN 80-7178-089-8.
19. Hynková, A.: Katalog sociálních služeb, Statutární město Plzeň, 2009

20. Bytový odbor [online]. [cit. 15. července 2008]. Dostupnost na www:
<http://www.plzen.eu/cz/zivot_v_plzni/organizacni_struktura_magistratu/technicky_urad/bytovy_odbor/index.html>.
21. Doplatek na bydlení, portál MPSV [online]. [cit. 1.ledna 2009]. Dostupnost na www: <<http://portal.mpsv.cz/soc/hn/obcane/bydleni>>.
22. Etický kodex sociálních pracovníků ČR [online]. [cit. 24.října 2006]. Dostupnost na www: <<http://sspcr.unas.cz/?q=node/13>>.
23. Mimořádná okamžitá pomoc, portál MPSV [online]. [cit. 1.ledna 2009]. Dostupnost na www: <<http://portal.mpsv.cz/soc/hn/obcane/pomoc>>.
24. Návrh na exekuci pro výživné – soukromý exekutor [online]. [cit. 23.října 2007]. Dostupnost na www: <<http://rodinausoudu.mujblog.info/vzory-pisemnosti/navrh-na-exekuci-pro-vyzivne-soukromy-exekutor>>.
25. Obecné informace o systému státní sociální podpory [online]. [cit. 1.ledna 2009]. Dostupnost na www: <<http://portal.mpsv.cz/soc/ssp/obcane/obecne>>.
26. Odbor sociálně správní [online]. [cit. 5.září 2008]. Dostupnost na www: <http://umo3.plzen.eu/cz/urad_mestskeho_obvodu/organizacni_strukturaodbor_socialne_spravni-index.html>.
27. Přídavek na dítě, portál MPSV [online]. [cit. 1.ledna 2009]. Dostupnost na www: <http://portal.mpsv.cz/soc/ssp/obcane/prid_na_dite>.
28. Příspěvek na bydlení, portál MPSV [online]. [cit. 1.ledna 2009]. Dostupnost na www: <http://portal.mpsv.cz/soc/ssp/obcane/prisp_na_bydleni>.
29. Příspěvek na živobytí, portál MPSV [online]. [cit. 1.ledna 2009]. Dostupnost na www: <<http://portal.mpsv.cz/soc/hn/obcane/zivobyti>>.
30. Radimská, R.: Rozvedené a svobodné matky v ČR [online]. [cit. 19.srpna 2003]. Dostupnost na www:
<<http://www.soc.cas.cz/download/553/Rozvedena%20a%20svobodne%20matky%20v%20CR.pdf>>.
31. Sociální příplatek, portál MPSV [online]. [cit. 1.ledna 2009]. Dostupnost na www: <http://portal.mpsv.cz/soc/ssp/obcane/soc_priplatek>.
32. Šťastná, A.: Analýza: Neúplné rodiny a rozvody manželství s dětmi [online]. [cit. 22.března 2005]. Dostupnost na www:
<http://www.demografie.info/?cz_detail_clanku=&artclID=28>.
33. Zákon o rodině č. 94/1993 Sb. [online]. [cit. 1.srpna 1998]. Dostupnost na www: <<http://www.zakonycr.cz/seznamy/094-1963-Sb-zakon-o-rodine.html>>.

34. Zelená linka – Informace o státní sociální podpoře [online]. [cit. 1.ledna 2009].
Dostupnost na www: <<http://portal.mpsv.cz/soc/ssp/obcane/his>>.
35. Životní a existenční minimum, portál MPSV [online]. [cit. 1.ledna 2009].
Dostupnost na www: <<http://www.mpsv.cz/cs/3213>>.

Seznam příloh

Příloha č.1: Dávky státní sociální podpory

Příloha č.2: Dávky sociální péče

Příloha č.3: Životní a existenční minimum

Příloha č.4: Kontaktní místa úřadů na území města Plzně

Příloha č.5: Žádost o umístění do domova sv. Zdislavy v Plzni

Příloha č.6: Práva a povinnosti klientky a poskytovatele AD

Příloha č.7: Pravidla etického chování sociálního pracovníka-ve vztahu ke klientovi

Příloha č.8: Žádost o prodloužení pobytu v domově sv. Zdislavy

Příloha č.9: Občanské sdružení – Sananim

Příloha č.10: Terapeutická komunita Karlov (TKK)

Příloha č.11: Doléčovací centrum pro matky s dětmi

Příloha č.12: Péče o dítě v AD

Příloha č.13: Vnitřní řád azylového domu Sv. Zdislavy

Příloha č.14: Dotazník pro klientky AD

Příloha č.15: Dotazník pro sociální pracovnice AD

Příloha č.16: V azylovém domě se stříhalo a barvilo

Příloha č.17: Zařízení a organizace pomáhající osamělé matce na území města Plzně

Příloha č.18: Kontakty na další ubytovny, které působí na území města Plzně

Příloha č. 1

Dávky státní sociální podpory

Přídavek na dítě

Přídavek na dítě je dlouhodobá dávka, která je poskytována rodinám s dětmi a má jim pomoci krýt náklady, spojené s výchovou a výživou nezaopatřených dětí.

Nárok na přídavek na dítě mají rodiny s příjmem do 2,4 násobku životního minima. Pro nárok na tuto dávku se posuzuje příjem za předchozí kalendářní rok (příjem je i rodičovský příspěvek). Přídavek je vyplácen podle věku dítěte.⁵³

Věk nezaopatřeného dítěte v rodině	Výše přídavku na dítě v Kč měsíčně
do 6 let	500
od 6 do 15 let	610
od 15 do 26 let	700

Úplná rodina (oba rodiče) s počtem nezaopatřených dětí	Životní minimum rodiny	Hranice rozhodného příjmu v Kč měsíčně pro nárok na přídavek na dítě (2,4násobek životního minima rodiny)
jedno do 6 let	7 080	16 992
dvě 5, 8 let	9 040	21 696
tři 5, 8, 12 let	11 000	26 400
čtyři 5, 8, 12, 16 let	13 250	31 800

Sociální příplatek

Cílem této dávky je pomáhat rodinám s nízkými příjmy krýt náklady spojené se zabezpečováním potřeb jejich dětí. Nárok na sociální příplatek je vázán na péči o nezaopatřené dítě (s výjimkou dítěte svěřeného do pěstounské péče) a na stanovenou hranici příjmů v rodině, která v předchozím kalendářním čtvrtletí musí být nižší než 2,0 násobek životního minima rodiny. Se zvyšujícím se příjmem rodiny se příplatek postupně snižuje.

Sociální příplatek se zvyšuje pouze v případech, kdy je dítě dlouhodobě těžce zdravotně postižené, dlouhodobě zdravotně postižené nebo dlouhodobě nemocné, zohledněny jsou také zdravotní postižení nebo osamělost rodiče. Vyšší sociální příplatek se poskytuje i rodinám, kde se narodilo více dětí současně, a to v době do tří let jejich věku,

⁵³ http://portal.mpsv.cz/soc/ssp/obcane/prid_na_dite

rodinám, kde dítě studuje na střední škole v denní formě studia nebo na vysoké škole v prezenční formě studia.

U této dávky je testován příjem rodiny za kalendářní čtvrtletí. Za příjem se považuje i rodičovský příspěvek a přidavek na dítě.⁵⁴

Výše sociálního příplatku podle věku dítěte a rozhodného příjmu úplné rodiny v násobcích životního minima v Kč měsíčně (bez dalších sociálních situací)			
Věk nezaopatřeného dítěte v rodině	Sociální příplatek při příjmu rodiny v předchozím kalendářním čtvrtletí		
	1,0násobek životního minima	1,6násobek životního minima	2,0násobek životního minima (není nárok)
do 6 let*	800	320	0
od 6 do 15 let	980	392	0
od 15 do 26 let	1 125	450	0

Úplná rodina (oba rodiče) s počtem nezaopatřených dětí	Hranice čistého příjmu v Kč měsíčně pro nárok na sociální příplatek	
	1,0násobek životního minima (maximální)	2,0násobek životního minima (není nárok)
jedno do 6 let	7 080	14 160
dvě 5, 8 let	9 040	18 080
tři 5, 8, 12 let	11 000	22 000
čtyři 5, 8, 12, 16 let	13 250	26 500

Příspěvek na bydlení

Příspěvek na bydlení přispívá k pokrytí nákladů na bydlení rodinám nebo jednotlivcům s nízkými příjmy. Poskytování příspěvku podléhá testování příjmů rodiny za každé předchozí tři kalendářní měsíce. Na příspěvek na bydlení má nárok jak vlastník, tak i nájemce bytu, kdy musí být v bytě přihlášen k trvalému pobytu.

Normativní náklady na bydlení jsou stanoveny jako průměrné náklady na bydlení podle počtu členů domácnosti a velikosti obce. Zahrnují pro nájemní byty částky nájemného v souladu se zákonem o nájemném a pro družstevní byty a byty vlastníků obdobné náklady. Dále jsou do nich zahrnuty ceny služeb a energií. Normativní náklady na bydlení jsou propočítány na přiměřené velikosti bytů pro daný počet osob v nich trvale bydlících.

⁵⁴ http://portal.mpsv.cz/soc/ssp/obcane/soc_priplatek

Normativní náklady na bydlení pro nájemní byty platné od 1. 1. 2009 do 31. 12. 2009					
Počet osob v rodině	Počet obyvatel obce				
	Praha	nad 100 tis. obyvatel	50 000 - 99 999 obyvatel	10 000 - 49 999 obyvatel	do 9 999 obyvatel
1	5 088	4 045	3 804	3 380	3 165
2	7 380	5 952	5 622	5 042	4 747
3	10 140	8 274	7 842	7 083	6 698
4 a více	12 737	10 487	9 966	9 051	8 587

Normativní náklady na bydlení pro družstevní byty a byty vlastníků platné od 1. 1. 2009 do 31. 12. 2009					
Počet osob v rodině	Počet obyvatel obce				
	Praha	nad 100 tis. obyvatel	50 000 - 99 999 obyvatel	10 000 - 49 999 obyvatel	do 9 999 obyvatel
1	3 109	3 109	3 109	3 109	3 109
2	4 719	4 719	4 719	4 719	4 719
3	6 654	6 654	6 654	6 654	6 654
4 a více	8 516	8 516	8 516	8 516	8 516

Výše příspěvku na bydlení se stanoví jako rozdíl mezi normativními náklady na bydlení a násobkem rozhodného příjmu a koeficientu 0,30 (v Praze 0,35).⁵⁵

⁵⁵ http://portal.mpsv.cz/soc/ssp/obcane/prisp_na_bydleni

Příloha č. 2

Dávky sociální péče

Příspěvek na živobytí

Příspěvek na živobytí je dávka sociální pomoci v hmotné nouzi, která řeší nedostatečný příjem osoby nebo společně posuzovaných osob. Okruh osob, které se společně posuzují je dán zákonem o životním a existenčním minimu. Vzhledem k tomu, že některé situace mohou být individuálního charakteru, má orgán pomoci v hmotné nouzi možnost z okruhu společně posuzovaných osob některou osobu vyloučit.

Nárok na tento příspěvek vzniká osobě či rodině, pokud po odečtení přiměřených nákladů na bydlení nedosahuje příjem této osoby či rodiny částky živobytí.

Částka živobytí se odvíjí od částek existenčního a životního minima a je pro každou osobu stanovena individuálně, a to na základě hodnocení jejich snahy a možností. Pro stanovení rodinného živobytí se částky jednotlivých osob sčítají.

Částka živobytí u osoby, která pobírá příspěvek na živobytí déle jak 6 měsíců, činí částku existenčního minima, tj. 2.020,- Kč/měsíc. Toto však neplatí u osob, u kterých se nezkoumá možnost zvýšit si příjem vlastní prací, osoby pobírající podporu v nezaměstnanosti nebo podporu při rekvalifikaci. Dále u osob, které mají příjem z výdělečné činnosti a u osob, které vykonávají dobrovolnickou nebo veřejnou službu v rozsahu alespoň 20 hodin v kalendářním měsíci.

Výše tohoto příspěvku se stanovuje jako rozdíl mezi živobytím osoby či rodiny a jejich příjmem, od kterého se poté odečtou přiměřené náklady na bydlení. (Za přiměřené náklady na bydlení se považují náklady na bydlení, maximálně však do výše 30 %, v Praze 35 %, příjmu osoby či rodiny). Forma vyplácení příspěvku na živobytí je buď prostřednictvím poštovní poukázky a nebo poukázána na bankovní účet.⁵⁶

Doplatek na bydlení

Je dávka sociální pomoci v hmotné nouzi, která s vlastními příjmy občana a s pomocí příspěvku na bydlení ze systému státní sociální podpory pomáhá uhradit odůvodněné náklady na bydlení (tj. nájmu, služeb s bydlením spojených a nákladů za

⁵⁶ <http://portal.mpsv.cz/soc/hn/obcane/zivobyti>

dodávky energií). Výše doplatku na bydlení se stanovuje tak, aby po zaplacení odůvodněných nákladů na bydlení zůstala osobě či rodině ještě částka na živobytí.

Podmínkou, aby osobě byl přiznán nárok na doplatek na bydlení je získání nároku na příspěvek na živobytí a nárok na příspěvek na bydlení. Doplatek na bydlení lze ve výjimečných případech přiznat i osobě (s přihlédnutím k celkovým sociálním a majetkovým poměrům), kdy její nebo jejich příjem společně posuzovaných osob nepřesáhl 1,3 násobku této částky.

Nárok na tento doplatek přísluší vlastníkově nebo nájemci bytu, který užívá byt a jehož příjem či příjmy společně posuzovaných osob jsou po úhradě odůvodněných nákladů na bydlení nižší než částka nebo částky na živobytí společně posuzovaných osob. Okruh společně posuzovaných osob je stejný jako u příspěvku na bydlení ze systému státní sociální podpory. Ve zvláštních případech může orgán pomoci v hmotné nouzi rozhodnout, že za nájemce bytu je i osoba dlouhodobě užívající jinou než nájemní formu bydlení. Uplatňovat nárok na tento příspěvek má také nezletilé nezaopatřené dítě, které je v plném přímém zaopatření ústavu (zařízení) pro péči o děti či mládež nebo které žije v náhradní rodinné péči, a na které přešlo vlastnictví nebo nájem bytu a toto dítě nemá dostatečný příjem nebo majetek, aby uhradilo náklady na bydlení.

Naopak nárok na doplatek na bydlení nevznikne v případě, kdy osoba bez vážného důvodu odmítne možnost levnějšího přiměřeného bydlení, o které je povinna požádat obec.

Výše doplatku na bydlení se vypočítává tak, že se od částky odůvodněných nákladů na bydlení, které připadají na jeden kalendářní měsíc (a které jsou sníženy o příspěvek na bydlení za předchozí kalendářní měsíc) se odečte částka příjmu osoby nebo osob společně posuzovaných osob (včetně vyplaceného příspěvku na živobytí).⁵⁷

Mimořádná okamžitá pomoc

Mimořádná okamžitá pomoc může být poskytnuta v situacích nepříznivého a mimořádného charakteru, kdy osoba není v hmotné nouzi, ale je vhodné ji bezprostředně poskytnout pomoc.

Zákon o pomoci v hmotné nouzi stanovuje situace, při kterých lze tuto dávku pomoci v hmotné nouzi poskytnout:

⁵⁷ <http://portal.mpsv.cz/soc/hn/obcane/bydleni>

Za první je to situace, kdy osobě kvůli nedostatku finančních prostředků hrozí vážná újma na zdraví. Dávku může být poskytnuta v částce, která doplní příjem osoby do existenčního minima (v případě nezaopatřeného dítěte do životního minima).

Za druhé je to situace, kdy osobu postihne vážná mimořádná událost a celkové sociální a majetkové poměry této osoby jí neumožňují překonat událost vlastními silami. Za takovou událost se považuje např. živelná pohroma (povodeň, vichřice, vyšší stupně větrné pohromy, zemětřesení apod.), požár nebo jiná destruktivní událost, ekologická nebo průmyslová havárie. Maximální výše této dávky je 15 násobek částky životního minima jednotlivce.

Za třetí je to situace, kdy se osoba neocitla v hmotné nouzi, ale nemá vzhledem k příjmům a celkovým sociálním a majetkovým poměrům dostatečné prostředky:

- Použije se k úhradě nezbytného jednorázového výdaje, např. při ztrátě osobních dokladů, při vydání duplikátu rodného listu nebo dokladů potřebných k přijetí do zaměstnání, v případě nezbytné potřeby s úhradou noclehu; výše této dávky se stanovuje s ohledem na konkrétní výdaj.
- Použije se k úhradě nákladů spojených s pořízením nebo opravou nezbytných základních předmětů dlouhodobé potřeby, na základní vybavení domácnosti a odůvodněných nákladů souvisejících se vzděláním nebo zájmovou činností nezaopatřeného dítěte; výše dávky může být stanovena až do výše konkrétního nákladu, ale součet poskytnutých dávek za 1 rok nesmí překročit 10 násobek částky životního minima jednotlivce.⁵⁸

⁵⁸ <http://portal.mpsv.cz/soc/hn/obcane/pomoc>

Příloha č. 3

Životní a existenční minimum

Životní minimum je minimální společensky uznaná hranice peněžních příjmů k zajištění výživy a ostatních základních osobních potřeb.

Existenční minimum je minimální hranicí peněžních příjmů, která se považuje za nezbytnou k zajištění výživy a ostatních základních osobních potřeb na úrovni umožňující přežití. Existenční minimum nelze použít u nezaopatřeného dítěte, u poživatele starobního důchodu, u osoby plně invalidní a u osoby starší 65 let.⁵⁹

Částky životního minima od 1.1.2008 v Kč/ měsíc ⁶⁰	
pro jednotlivce	3126
pro první osobu v domácnosti	2880
pro druhou a další osobu v domácnosti, která není nezaopatřeným dítětem	2600
pro nezaopatřené dítě ve věku :	
do 6 let	1600
6 až 15 let	1960
15 až 26 let (nezaopatřené)	2250

Životní minimum je součtem všech částek životního minima jednotlivých členů domácnosti.

Částka existenčního minima od 1.1.2008 v Kč/měsíc	
▪ existenční minimum	2020

Dávky sociální péče, kterými se řeší pomoc v hmotné nouzi, jsou:⁶¹

- příspěvek na živobytí
- doplatek na bydlení
- mimořádná okamžitá pomoc

O dávkách pomoci v hmotné nouzi rozhodují a poté je vyplácejí pověřené městské úřady.

⁵⁹ <http://www.mpsv.cz/cs/3213>

⁶⁰ <http://www.mpsv.cz/cs/3213>

⁶¹ <http://portal.mpsv.cz/soc/hn/obcane/obecne>

Příloha č. 4

Kontaktní místa úřadů na území města Plzně:

Úřad práce v Plzni (vyřizuje dávky státní sociální podpory)

Odbor sociálních věcí

Adresa: Martinská 141/2

304 51 Plzeň

Telefon: 377 411 111

Městské obvody v Plzni (které vyřizují **dávky sociální péče**, dále se zde nachází **odbor sociálně správní a oddělení sociálně správní ochrany dětí**). V případě potřeby je občané kontaktují dle místa svého trvalého bydliště.

Úřad městského obvodu Plzeň 1

Alej Svobody 60

323 00 Plzeň

<http://umo1.plzen.eu>

Telefon: 378 031 115

Úřad městského obvodu Plzeň 2

Koterovská tř.83

307 53 Plzeň

<http://umo2.plzen.eu>

Telefon: 378 031 112

Úřad městského obvodu Plzeň 3

Sady Pětatřicátníků 7-9

305 83 Plzeň

<http://umo3.plzen.eu>

Telefon: 378 031 113

Úřad městského obvodu Plzeň 4

Mohylova 55

312 64 Plzeň

<http://umo4.plzen.eu>

Telefon: 378 031 114

Oddělení nájmu Bytového odboru MMP

Adresa: Škroupova 5

306 32 Plzeň

Telefon: 378 034 201

Příloha č. 5

Pořadové číslo:
Vyjádření:

ŽÁDOST

o umístění do Domova sv. Zdislavy pro matky s dětmi v tísni v Plzni

Byla jsem seznámena s podmínkami pobytu v Domově a žádám o ubytování.

Jméno a příjmení žadatelky: _____

Datum a místo narození: _____

Trvalé bydliště: _____

Kontakt (kontaktní adresa, telefon, e-mail): _____

Zdůvodnění žádosti: _____

Děti, které má žadatelka ve vlastní péči:

	Jméno a příjmení:	Datum narození:
1.	_____	_____
2.	_____	_____
3.	_____	_____
4.	_____	_____
5.	_____	_____

Těhotenství žadatelky: Ano – Ne (nehodící se škrtněte)

Předpokládaný termín porodu: _____

Předpokládaný termín nástupu: _____

Dne:

Podpis žadatelky:

Poznámky Domova:

.....

Příloha č. 6

Práva a povinnosti klientky azylového domu:

- klientka je povinna aktivně spolupracovat při řešení své sociální situace
- klientka má právo vyžadovat poskytování služeb v rozsahu určeném na její osobní cíle a v souladu s vnitřními pravidly azylového domu
- klientka má právo nahlížet do veškeré dokumentace o ní vedené a být informována o postupu vyřizování jejích záležitostí
- klientka může kdykoli ukončit pobyt (v souladu s pravidly)
- klientka má právo podat stížnost (která je zapsána do „Řádu přijímání a vyřizování stížností“)
- klientka je povinna uhradit měsíční částku za ubytování, zpravidla do 20. dne daného měsíce

Práva a povinnosti poskytovatele:

- poskytovatel je povinen uskutečňovat plnění služeb dohodnutých ve smlouvě ve stanoveném rozsahu a vytvářet provozní podmínky potřebné k jejich plnění
- poskytovatel může ukončit pobyt klientky a azylovém domě při nedodržení smluvních podmínek, při požadavku na sociální služby, které v azylovém domě neposkytuje a z důvodu závažných změn v organizaci. Ukončení pobytu musí být oznámeno písemně a nejméně 7 dní před uskutečněním.

Příloha č. 7

Pravidla etického chování sociálního pracovníka-ve vztahu ke klientovi:⁶²

- Sociální pracovník podporuje své klienty k vědomí vlastní odpovědnosti.
- Sociální pracovník jedná tak, aby chránil důstojnost a lidská práva svých klientů.
- Sociální pracovník pomáhá se stejným úsilím a bez jakékoliv formy diskriminace všem klientům. Sociální pracovník jedná s každým člověkem jako s celostní bytostí. Zajímá se o celého člověka v rámci rodiny, komunity a společenského a přirozeného prostředí a usiluje o rozpoznání všech aspektů života člověka. Sociální pracovník se zaměřuje na silné stránky jednotlivců, skupin a komunit a tak podporuje jejich zmocnění.
- Chrání klientovo právo na soukromí a důvěrnost jeho sdělení. Data a informace požaduje s ohledem na potřebnost při zajištění služeb, které mají být klientovi poskytnuty a informuje ho o jejich potřebnosti a použití. Žádnou informaci o klientovi neposkytne bez jeho souhlasu. Výjimkou jsou osoby, které nemají způsobilost k právním úkonům v plném rozsahu (zejména nezletilé děti) nebo tehdy, kdy jsou ohroženy další osoby. V případech, kde je to v souladu s platnými právními předpisy, umožňuje účastníkům řízení nahlížet do spisů, které se řízení týkají.
- Sociální pracovník podporuje klienty při využívání všech služeb a dávek sociálního zabezpečení, na které mají nárok, a to nejen od instituce, ve které jsou zaměstnáni, ale i od ostatních příslušných zdrojů. Poučí klienty o povinnostech, které vyplývají z takto poskytnutých služeb a dávek. Podporuje klienta při řešení problémů týkajících se dalších sfér jeho života.
- Sociální pracovník podporuje klienty při hledání možností jejich zapojení do procesu řešení jejich problémů.
- Sociální pracovník je si vědom svých odborných a profesních omezení. Pokud s klientem nemůže sám pracovat, předá mu informace o dalších formách pomoci. Sociální pracovník jedná s osobami, které používají jejich služby (klienty) s účastí, empatií a péčí.

⁶² <http://sspcr.unas.cz/?q=node/13>

Příloha č. 8

ŽÁDOST

O prodloužení pobytu v Domově sv. Zdislavy pro matky s dětmi v tísní
v Plzni

Jméno a příjmení žadatelky: _____

Datum a místo narození: _____

Zdůvodnění žádosti:

Dne:

Podpis žadatelky:

Příloha č. 9

Občanské sdružení – Sananim

(Pomoc matkám, které jsou drogově závislé)

Adresa: Osadní 2

170 00 Praha 7

Telefon: + 420 283 872 186

E-mail: kacko@sananim.cz

Webové stránky: www.sananim.cz

Občanské sdružení Sananim poskytuje poradenství a léčbu matkám, které jsou ohroženy v důsledku užívání především nealkoholových drog. Usiluje o následnou stabilizaci a vyšší kvalitu života klientek s důrazem na abstinenci od omamných a psychotropních látek.

Může být využíváno denního stacionáře, který je určen těhotným ženám a matkám s dětmi. Probíhá zde buď klasická ambulantní léčba, kdy kromě standardní léčby je nabízeno i individuální poradenství a terapie (1 - 2krát týdně), anebo pobytová tříměsíční stacionární intenzivní léčba, rodinná a párová sezení a terapie, motivační skupina (2x týdně) a prevence relapsu.

Dále je nabízen specializovaný program, který zahrnuje: informace o vlivu užívání drog v těhotenství, zprostředkování komplexní zdravotní péče pro těhotnou ženu, matku i dítě, emoční podporu a provázení, podporu rodičovství, péče o děti a rozvíjení rodičovských kompetencí, psychologickou a pedagogickou pomoc pro děti, případně její zprostředkování, provázení při snaze získat odebrané dítě zpět do vlastní péče, poradenství v oblasti sociálně-právní ochrany dětí, poradenství v oblasti finančních otázek, pomoc a asistence při jednání s institucemi a úřady, napojování na zdroje dalších služeb (př. pracovní agentura) a na nedrogovou síť.

Dále je zde nabídnuto zprostředkování nástupu do léčby v terapeutické komunitě Karlov a následné doléčovací centrum pro matky s dětmi. Jejich podrobnější popis je uveden v příloze č. 10 a 11

Příloha č. 10

Terapeutická komunita Karlov (TKK)

Adresa: Karlov 3

398 04 Čimelice, okres Písek

Telefon: + 420 382 229 692

E-mail: karlov@sananim.cz

Terapeutická komunita Karlov je držitelem certifikátu odborné způsobilosti pro poskytování služby ambulantní léčba, vydaného Radou vlády pro koordinaci protidrogové politiky. Toto zařízení je provozováno na základě zákona 379/2005 Sb. a je sociální službou dle zákona 108/2006 Sb.

V terapeutické komunitě Karlov mohou matky absolvovat pobytovou odvykací léčbu své drogové závislosti, společně s dětmi. Denní stacionář zprostředkovává a koordinuje nástup do komunity, vede poradník a poskytuje přednástupní péči. Je tedy určena mimo jiné skupině závislých matek a jejich dětem. Komunita dále pracuje s rodiči a příbuznými klientek.

Základním prostředkem léčby je samotný život v terapeutické komunitě, který nabízí otevřenou komunikaci mezi klienty a personálem, spoluúčast klientů na rozhodovacích procesech v komunitě a společenství, které přirozeně vede ke změně škodlivých vzorců chování. Dalšími prostředky léčby jsou skupinová terapie (22 hod./týdně), individuální psychoterapie, režim a pravidla, které musí klientka dodržovat, jinak by léčba mohla být přerušena, rodinné a rodičovské poradenství, výchova a vzdělávání (odpovědnost, hygienické, pracovní a společenské návyky), pracovní terapie (zaměřena na zabezpečení chodu domu a získání pracovních návyků), volnočasové aktivity a sociální služby (hlavním cílem je odstranění negativních sociálních důsledků drogové závislosti, pokud by tato stránka nebyla řešena, mohla by se stát problémem v budoucnosti). Dále pomoc v získání sociálních dávek, zprostředkování s policií, soudy a probačními pracovníky, aby bylo během léčby vyřešeno co nejvíce trestních problémů. Je zde také zajištěna kompletní zdravotní péče a také psychiatrická péče.

Příloha č. 11

Doléčovací centrum pro matky s dětmi

Adresa: Ovčí hájek 2549/ 64A

158 00 Praha 13

Telefon: + 420 251 614 070, + 420 251 614 280

E-mail: aftercare@sananim.cz

Doléčovací centrum pro matky s dětmi SANANIM je držitelem certifikátu odborné způsobilosti pro poskytování služby ambulantní léčba, vydaného Radou vlády pro koordinaci protidrogové politiky. Zařízení je provozováno na základě zákona 379/2005 Sb. a je sociální službou dle zákona 108/2006 Sb.

Doléčovací centrum pro matky s dětmi je určeno cílové skupině doléčovacího programu pro klientky s diagnózou závislosti na nealkoholových drogách nebo s kombinovanou závislostí. Klientky musí být abstinující souvisle po dobu 3 měsíců, musí mít řádně ukončenou pobytovou léčbu, mohou to být i klientky, které bez předchozí léčby abstinují po dobu 3 měsíců. Toto zařízení tedy nabízí program chráněného bydlení, kdy klientky zde mohou pobývat i se svými dětmi. Jsou zde opět nabízeny sociální služby, skupinové terapie, rodinné poradenství apod.

Cílem doléčovacího programu je snižovat riziko relapsu. Napomáhá klientce obstat v běžném životě, aby si našla zaměstnání, posílila vlastní samostatnost a sebedůvěru, pomáhá jim v zajištění a zdokonalení se v péči o své dítě apod. Nabízí přechodné ubytování v chráněných podmínkách usnadňující přechod z léčebného zařízení do běžného života

Příloha č. 12

Péče o dítě

Azylový dům zajišťuje svým klientkám takové podmínky, aby mohly řádně pečovat o svoje děti. Matka, která získala azyl, by měla usilovat o zajištění klidného a láskyplného prostředí pro své děti. Je důležité, aby klientka věnovala svému dítěti dostatek času a péče, aby nebyl zanedbán jeho duševní a tělesný vývoj. Musí dodržovat hygienická pravidla, zajišťovat vyvážené stravování, vhodné ošacení a další potřeby dítěte. Dále je povinna chodit s dítětem na pravidelné preventivní prohlídky, očkování, navštěvuje lékaře v případě onemocnění či úrazu dítěte. Pracovníci mají v kompetenci dodržování všech těchto povinností kontrolovat, případně doporučovat zlepšení péče o dítě.

V případě, že klientka sama onemocní, je hospitalizována či jinak nepřítomna, mohou pracovníci azylového domu zajistit péči o dítě. Možností je předat dítě v době její nepřítomnosti osobě, kterou klientka uvedla při nástupu do azylového domu. Pokud daná osoba nemůže dítě převzít, řeší tuto situaci pracovníci azylového domu s pracovníci Oddělení sociálně právní ochrany dětí, např. umístěním do kojeneckého ústavu, dětského domova nebo na sociální lůžko dětského oddělení nemocnice.

Pokud klientka odchází bez dítěte z jiných důvodů (např. soudní jednání, vyřizování si sociálních dávek apod.) může dítě světit jiné dospělé osobě v azylovém domě. Je povinna uvědomit o této skutečnosti pracovníka azylového domu. V případě, že by docházelo ke zneužívání možnosti hlídání, má vedoucí pracovník azylového domu pravomoc učinit zamezující opatření.

Pokud je v azylovém domě ubytována klientka, která je nezletilá, může k tomu dojít pouze se souhlasem zákonného zástupce nebo na základě rozhodnutí Oddělení sociálně právní ochrany dětí. Nezletilé klientce je věnována zvláštní péče, je jí nabídnuta pomoc v dokončení vlastního vzdělání, je za pomoci pracovníků azylového domu vedena k samostatnosti o dítě a domácnost. Dojde-li k případu, že klientka hrubě porušuje pravidla azylového domu a mělo by dojít k předčasnému ukončení pobytu klientky v azylovém domě, musí být tato situace řešena s vedoucím azylového domu, příslušným Oddělením sociálně právní ochrany dětí a zákonným zástupcem.

Příloha č. 13

Vnitřní řád azylového domu Sv. Zdislavy

- Do azylového domu mají přístup kromě klientek, dětí a pracovníků pouze osoby, které vykonávají nad azylovým domem dozor a kontrolu, dále pak lékař, policie, pracovníci Oddělení sociálně právní ochrany dětí, osoby sjednané na kulturní a vzdělávací programy, opraváři.
- Všichni ostatní návštěvníci azylového domu jsou povinni dodržovat pravidla návštěvního řádu, kdy jsou všechny návštěvy zapisovány do knihy návštěv. Výjimky návštěvníku řádu jsou povoleny pouze se souhlasem vedoucího pracovníka a jeho pravomocí je i návštěvy upravit v případě, že by narušovaly chod azylového domu.
- V době od 12.00 do 14.00 hodin je nutno dodržovat polední klid a v době od 22.00 hodin noční klid. V nočních hodinách je dům z důvodu bezpečnosti uzavřen a otevírání domovních dveří zajišťuje pouze správce objektu a to v případech jen nezbytně nutných. Objekt je opět otevřen od 6.00 hodin.
- V celém objektu, včetně obytné jednotky platí zákaz kouření, kromě prostoru k tomu vyhrazenému. Rovněž zde platí pro všechny osoby zákaz vnášení, přechovávání a požívání alkoholických nápojů, toxických a omamných látek a zákaz vstupu do azylového domu pod vlivem těchto návykových látek.
- Klientka může v azylovém domě využívat společné prostory a v nich umístěné spotřebiče a zařízení jako prádelnu, sušárnu, společenskou místnost, pekárnu, tělocvičnu, kočárkovnu, aj. Za používání pračky v prádelně platí poplatky. Za deset prvních praní v měsíci 10,-Kč, za další praní 20,-Kč. Ze společných prostor není dovoleno odnášet žádné věci a je nutno udržovat pořádek. V případě, že klientka neprovede úklid společných prostor dle rozpisu, bude se jí za každý neprovedený úklid účtovat částka 50,-Kč. Poplatky je klientka povinna uhradit do 20. kalendářního dne následujícího měsíce.
- V budově je umístěna schránka označená jako „Náměty a připomínky“. Do této schránky mohou klientky vhazovat své náměty a připomínky týkající se provozu azylového domu. Služební postup pro vyřízení stížnosti je vyvěšen na informační nástěnce.
- V naléhavých situacích, jako jsou např. ohrožení zdraví a života matky a dítěte, technické havárie, nutnost vyklizení bytové jednotky při jejím opuštění klientkou

apod., může odpovědný personál použít náhradního klíče a vstoupit do bytové jednotky klientky.

- Vybavení a zařízení bytové jednotky je majetkem azylového domu. Klientka má dále možnost půjčovat si předměty a přístroje podle seznamu (např. mixér, žehličku, vysavač atd.). Klientka je povinna zacházet s majetkem AD šetrně a vrátit ho ve stavu úměrném opotřebení. Za ztrátu nebo poškození zařízení je klientka povinna zaplatit náhradu.
- V přidělené bytové jednotce nesmí klientka provádět žádné nenávratné úpravy. Jednotku si může dovybavit drobnými bytovými doplňky a může používat po přihlášení v azylovém domě. Pokud si do bytové jednotky umístí televizní nebo rozhlasový přijímač, je povinna přihlásit jej.
- Pokud dojde k závadám na zařízení bytové jednotky, je klientka povinna vše neprodleně oznámit odpovědným pracovníkům a správci objektu, který zajistí jejich odstranění. V případě, že byly závady způsobené nešetrným zacházením, je klientka povinna případné škody či náklady na opravu uhradit. Po dobu opravy musí klientka umožnit vstup do ubytovací jednotky.
- V azylovém domě je zakázáno chovat a držet jakákoli zvířata, ani návštěvy nesmějí vstupovat do objektu se zvířaty.

Příloha č. 14

Dotazník

(určen pro klientky AD)

Vážená paní,

ráda bych Vás požádala o pomoc při zkoumání spokojenosti s Azylovým domem sv. Zdislavy. Vyplněním tohoto dotazníku mi pomůžete najít odpovědi na některé otázky, kterými se zabývám ve své bakalářské práci. Dotazník je samozřejmě anonymní a veškerá získaná data budou použita pouze pro účely mé bakalářské práce.

Vyplňte vždy jednu odpověď, která nejvíce charakterizuje Váš názor. Odpovědi prosím zakroužkujte.

1. Věk:

a) 20 a méně	c) 30 - 40
b) 20 – 30	d) 40 – 50

2. Dosažené vzdělání:

a) základní	c) středoškolské
b) vyučen	d) vysokoškolské

3. Rodinný stav:

a) vdaná	c) svobodná matka
b) rozvedená	d) vdova

4. Zaměstnání:

a) pracující	
b) vedena v evidenci Úřadu práce	
c) mateřská dovolená	
d) jiné (uveďte jaké).....	

5. Počet nezletilých dětí:

a) jedno	c) tři
b) dvě	d) čtyři a více

6. Myslíte si, že ženy, které se ocitly v těžké životní situaci jsou dostatečně informovány o možnostech pomoci?

a) ano
b) ne
c) nevím

7. Kde jste se dozvěděla o možnosti ubytování v Azylovém domu sv.Zdislavy (dále jen AD):

a) z internetových stránek AD	
b) z úřadů	
c) jinde (uveďte kde).....	

8. Jaké důvody Vás vedly k tomu, že jste oslovila dům Sv. Zdislavy:

a) ztráta bydlení z důvodu rozvodu či opuštění partnera	
b) ztráta bydlení z důvodu domácího násilí v rodině	
c) jiné důvody (uveďte jaké).....	

- 9. Jste spokojena s dostupností AD na území města Plzně?**
a) ano
b) ne (uveďte důvod své nespokojenosti).....
.....
c) nevím
- 10. Byla jste přijata do AD ihned po jeho oslovení?**
a) ano
b) ne
c) nevím
- 11. Jste spokojena se službami, které Vám poskytuje AD?**
a) ano
b) ne (uveďte důvod své nespokojenosti).....
.....
c) nevím
- 12. Jsou Vám sociální pracovníci AD vždy nápomocny při řešení Vašich problémů?**
a) ano
b) ne (uveďte, kde vidíte nedostatky).....
.....
c) nevím
- 13. Budete v případě potřeby kontaktovat sociální pracovníce po odchodu z AD?**
a) ano
b) ne
c) nevím
- 14. Pomáhá Vám ještě někdo ve Vaší nelehké situaci?**
a) ano (uveďte kdo).....
.....
b) ne
c) nevím
- 15. Podnikáte sama nějaké kroky ke zlepšení Vaší životní situace?**
a) ano (uveďte jaké).....
.....
b) ne
c) nevím
- 16. Kde shledáváte největší nedostatky, když se žena ocitne v situaci osamělé matky s dítětem?**
.....
.....
- 17. Jak budete řešit svoji současnou bytovou situaci?**
.....
.....

Děkuji za Váš čas

Příloha č. 15

Dotazník č. 2

(určen pro sociální pracovníce AD)

Vážená paní,

ráda bych Vás požádala o pomoc při zkoumání spokojenosti s Azylovým domem sv. Zdislavy. Vyplněním tohoto dotazníku mi pomůžete najít odpovědi na některé otázky, kterými se zabývám ve své bakalářské práci. Dotazník je samozřejmě anonymní a veškerá získaná data budou použita pouze pro účely mé bakalářské práce.

Vyplňte vždy jednu odpověď, která nejvíce charakterizuje Váš názor. Odpovědi prosím zakroužkujte.

1. Věk:

- a) 20 a méně
- b) 20 – 30
- c) 30 - 40
- d) 40 – 50 a více

3. Dosažené vzdělání:

- a) základní
- b) vyučen
- c) středoškolské
- d) vysokoškolské

4. Myslíte si, že ženy, které se ocitly v těžké životní situaci jsou dostatečně informovány o možnostech sociální pomoci?

- a) ano
- b) ne
- c) nevím

5. Z jakých zdrojů se nejčastěji osamělé matky dozví o možnosti ubytování v Azylovém domě sv. Zdislavy (dále jen AD):

- a) z internetových stránek AD
- b) z úřadů
- c) jinde (uveďte kde).....

6. Jaké důvody nejčastěji vedou ženu k tomu, že osloví dům Sv. Zdislavy:

- a) ztráta bydlení z důvodu rozvodu či opuštění partnera
- b) ztráta bydlení z důvodu domácího násilí v rodině
- c) jiné důvody (uveďte jaké).....

7. Je podle Vás dostupnost AD na území města Plzně dostačující?

- a) ano
- b) ne (uveďte důvod své nespokojenosti).....
- c) nevím

8. Myslíte si, že služby, které poskytuje AD osamělé matce s dítěte jsou dostačující?

- a) ano
- b) ne (uveďte důvod).....
- c) nevím

9. Jste vždy nápomocny při řešení problémů Vašich klientek?

a) ano

b) ne (uveďte, kde vidíte nedostatky).....

c) nevím

10. Kontaktují Vás v případě potřeby matky s dětmi po odchodu z AD?

a) ano

d) ne

e) nevím

11. Jakou další pomoc nabízíte matkám, v rámci jejich ubytování v AD (kromě ubytování a poskytování dalších sociálních služeb)?.....

.....

12. Kde shledáváte největší nedostatky, když se žena ocitne v situaci osamělé matky s dítětem?

.....

.....

.....

13. Jakou další pomoc nabízíte při řešení bytové situace matkám s dětmi v AD?

.....

.....

.....

.....

Zadní strana tohoto dotazníku slouží pro Vaše připomínky.

Děkuji za Váš čas

Příloha č. 16

V azylovém domě se stříhalo a barvilo

PLZEŇ - Jako v kadeřnickém salonu to vypadalo v sobotu v Azylovém domě pro matky s dětmi v nouzi v plzeňské Čermákově ulici. Ženy, které zde žijí, si totiž užívaly kadeřnickou péči, v podobě stříhání či barvení. A zdarma.

22.2.2009 18:54 Autor: DENÍK/Vlastimil Leška

Markéta Kfeliřová (vlevo) z kadeřnického salonu a školícího centra Matrix vytváří účes jedné z klientek plzeňského azylového domu.

Na organizaci akce se společně kadeřnickým salonem, podílela psycholožka Jarmila Divišová. „Myslím si, že to má velký význam. Spousta žen by chtěla nějakou rekvalifikaci. A kadeřnice je jedna z možností. Takhle se mohou dozvědět podrobnosti,“ říká Divišová. Podle ní ji překvapilo, jaký zájem mají klientky plzeňského azylového domu zájem o sebevzdělávání a hledání práce. Ženy tady navíc nemají příliš peněz na to, aby si mohli dojet do kadeřnického salonu. Proto tento projekt uvítali. „Je to mimořádná akce. Bohužel tady nemáme příliš prostředků, abychom si mohli dovolit navštěvovat salony. Tahle příležitost je skvělá,“ potvrzuje Nad'a Hlavatá, která je v azylovém domě od loňského září. Podle svých slov by měla velký zájem o rekvalifikaci. Momentálně se zajímá o obor prodavačka. „Ale kadeřnice by také nebyla špatná. Uvidíme, jaké budou ještě možnosti,“ pokračuje Hlavatá. Podle Divišové není dnešní doba příliš nakloněna lidem, kteří se ocitnou v nějakých problémech. „Společnost někdy nevychází vstříc. Dnešní trend je starat se sám o sebe. Ale jsou lidé, kteří svou situaci bez pomoci druhých nezvládnou,“ dodává

psycholožka. Podobné akce jako ta sobotní už se konaly také v některých dětských domovech.⁶³

⁶³ http://plzensky.denik.cz/zpravy_region/v-azylovem-dome-se-strihalo-a-barvilo20090222.html

Příloha č. 17

Zařízení a organizace pomáhající osamělé matce na území města Plzně

1. Azylový dům - Naděje

Charitativní a misijní organizace (občanské sdružení – azylový dům)

Adresa: Železniční 36

326 00 Plzeň

Telefon: 377 456 912

E-mail: ad.plzen@nadeje.cz

Webové stránky: www.nadeje.cz

Azylový dům Naděje poskytuje pobytové služby na přechodnou dobu a poskytuje základní a sociální poradenství ženám, které se ocitly v nepříznivé sociální situaci spojené se ztrátou bydlení. Je určen pro ženy od 18 let, které nejsou schopny řešit ztrátu bydlení vlastními silami.

Nabízí zde možnost osobní hygieny, možnost praní prádla, samostatnou přípravu stravy, potravinovou pomoc, výdej ošacení, sociální poradenství-pomoc při zprostředkování práv, oprávněných zájmů a při obstarávání osobních záležitostí, dále zprostředkování služeb u jiných organizací.

Azylový dům pro ženy nabízí celodenní ubytování, ve většině případů nejvýše na jeden rok. Nachází se zde 14 lůžek, ubytování ve dvou a čtyř lůžkových pokojích. Cena za jedno lůžko na noc činí 55,-Kč po dobu ubytování v prvních třech měsících, po uplynutí těchto tří měsíců cena činí 65,-Kč.

Dále nabízí socializačně aktivizační služby pro rodiny s dětmi. Kdy poskytuje výchovné, vzdělávací a aktivizační činnosti, zajišťuje předškolní výchovu, sociálně terapeutické činnosti, zprostředkování kontaktu se společenským prostředím.

2. Sociální ubytovna

Adresa: Plachého 52

301 00 Plzeň

Telefonní číslo: 377 327 631

E-mail: ubytovna@mchp.cz

Webové stránky: www.mchp.cz

Posláním sociální ubytovny je poskytovat dočasné ubytování osobám, které se ocitly v tíživé životní situaci a poskytováním sociálního poradenství pomáhá tuto situaci řešit.

Cílem služby je poskytnout zázemí, ve kterém si ubytované osoby mohou zajistit základní životní potřeby, a současně nabízet pomoc při řešení jejich tíživé bytové situace. Pobyt není vhodný pro rodiny s novorozenci a dětmi do 3 let věku.

Ubytování se osobám poskytuje na základě jimi podané žádosti na příslušném sociálním odboru Úřadu města Plzně. Osoby k ubytování navrhuje jednotlivé ÚMO města Plzně a Městská charita Plzeň. Předložené návrhy posuzuje a následně o ubytování rozhoduje komise jmenovaná Radou města Plzně.

Ubytování se poskytuje na časově omezené období, maximální délka pobytu je zpravidla jeden rok. Dle situace může ubytovaná osoba přejít do jiného zařízení, které Městská charita v Plzni provozuje. Sociální ubytovna se řídí vnitřním řádem, dohled zajišťuje sociální pracovník a pracovníci v sociálních službách.

V případě zájmu mohou ubytované osoby využívat: poradenství a pomoc při hledání vhodného zaměstnání, sociálně právního poradenství, poradenství při hledání vhodného bydlení.

3. Krizové a sociální centrum Vocho

Adresa: Vocho 6 a 54

33023 Vocho

Telefonní číslo: 377 455 043

E-mail: plzenecka@mchp.cz

Webové stránky: www.mchp.cz

Ubytování je zde nabídnuto lidem, kteří řeší momentální krizovou sociální situaci z pohledu bydlení. Objekt je tedy využíván i jako sociální bydlení v návaznosti na stávající zařízení Městské charity Plzeň. Jde o Domov sv. Zdislavy pro matky s dětmi v tísní a Dům napůl cesty sv. Josefa pro mládež odcházející z dětských domovů.

Cílem tohoto projektu je tedy nabídnout pomoc lidem v kritické situaci v oblasti bydlení a následně při řešení všech problémů souvisejících s touto krizovou situací. Při tomto projektu Městská charita v Plzni spolupracuje s odborníky Krizového štábu diecézní charity (DCHP) i sociálními odbory městských i obecních úřadů .

Služba pozitivně ovlivňuje situaci postižených lidí v řadě oblastí, neboť nabízí: poradenství pro krizové životní situace, psychologické poradenství, materiální pomoc (nábytek, oblečení, ostatní bytové zařízení), pomoc pracovníků městské charity - lékaře, sociálního pracovníka, zdravotní sestry, pečovatelky, pozitivní motivaci - morální oporu, hledání nových životních cílů, osobní asistenci u osob, které nemají zázemí ve vlastní rodině, aktivity pro volný čas (využití společenské místnosti), přednášky na různá témata, společenská setkání, společenské hry, programy pro děti.

4. Pobytové a resocializační centrum Mát'a

Adresa: Lochotínská 37

323 00 Plzeň

Telefonní číslo: 377 541 226, 724 667 639

E-mail: azylovydum.plzen@fod.cz

Webové stránky: www.fod.cz

Toto občanské sdružení poskytuje pomoc v rámci přechodného ubytování dětem a jejich zákonným zástupcům, těhotným ženám, kteří se ocitly v nepříznivé sociální situaci na dobu nezbytně nutnou. Jde o bytovou krizi vždy v kombinaci s dalšími problémy jako je např. rozvod, domácí násilí, ztráta příjmu.

V rámci pobytu je poskytováno základní sociální poradenství, výchovné poradenství, psychická podpora klientů, podpora a doprovod při jednání se státními institucemi a volnočasové aktivity pro děti a rodiče.

5. Občanská poradna v Plzni

Adresa: Koterovská 41

326 00 Plzeň

Telefon.: 377 456 468

E-mail: poradna@opplzen.cz

Webové stránky: www.opplzen.cz

Posláním Občanské poradny v Plzni je poskytování rad, informací a pomoc všem občanům, kteří se na ni obrátí. Jejich největší úsilí spočívá v tom, aby občané netrpěli neznalostí svých práv a povinností, neznalostí dostupných služeb nebo neschopností vyjádřit své potřeby či hájit své oprávněné zájmy.

V programu Občanské poradenství poskytuje poradenství založené na čtyřech základních principech – bezplatnost, diskretnost, nestrannost a nezávislost. Poradenství je poskytováno zejména v těchto oblastech: bydlení , rodina a mezilidské vztahy , občanskoprávní vztahy , majetkoprávní vztahy , pracovněprávní vztahy , systém sociálních dávek a pomoci , finanční problematika , ochrana spotřebitele , sociální a zdravotní pojištění , správní řízení (jednání s úřady).

Velkou pozornost Občanská poradna věnuje sledování kvality poskytovaných služeb. Proto si klade za cíl podpořit profesní rozvoj nestátních neziskových organizací, které svou činností a službou přispívají k ochraně práv občanů.

Další program je zaměřen na Vzdělávací aktivity pro veřejnost, kdy cílem tohoto programu je předcházet vzniku tíživých životních situací občanům včasným poskytnutím informací o jejich právech a povinnostech. K těmto tématům pořádají různé semináře a přednášky pro veřejnost.

6. Občanské sdružení ONŽ

(Pomoc a poradenství pro ženy a dívky)

Adresa: Husovo náměstí 2

301 00 Plzeň

Telefon: +420 377 919 089

E-mail: plzen@poradnaprozeny.cz

Webové stránky: www.poradnaprozeny.eu

Občanské sdružení ONŽ zajišťuje poradenství ve své poradně zdarma, zajišťuje ženám a dívkám individuální přístup. Je poskytována v rámci telefonického krizového poradenství, internetového poradenství či osobní návštěvy.

Pomoc je nabízena v těchto sférách: pomoc ženám v obtížných životních situacích vzniklých nejen těhotenstvím (podpora a doprovázení klientky, krizová a sociální intervence, sociálně právní poradenství, pomoc při hledání přechodného ubytování - azylové domy, problematika těhotenství, porodu, mateřství, otcovství, adopce, partnerských vztahů, vztahů v rodině, domácího násilí, ...). Sociální pomoc nastávajícím matkám tísni (materiální výpomoc-výbavička na miminko, těhotenské oblečení, kočárek, postýlka, ...). A zprostředkování další odborné pomoci a spolupráce s odborníky z různých oborů (konzultace, kontakty, zprostředkování setkání s psychologem, gynekologem, genetikem, sexuologem, právníkem).

Cílem Občanské poradny ONŽ, aby ženy či dívky, které se ocitly v nelehké životní situaci uměly využívat teoretické znalosti i v praxi. Aby mohly a uměly pečovat o sebe i své děti v těhotenství i v mateřství, aby lépe zvládly roli matky. Zorientovaly se ve svých možnostech pracovního uplatnění a přípravy na ně. Aby věděly kam se v případě potřeby obrátit při řešení sociálně-právních záležitostí, na co mají nárok a jak ho uplatnit,

v případě, že se ocitnou v krizové bytové situaci a ve finanční nouzi. Dále, aby porozuměly situaci svých rodinných a partnerských vztahů a získaly motivaci je řešit. Celkově, aby svoji situaci dokázaly lépe zvládnout.

7. Linka důvěry a psychologické pomoci Epoché

Adresa: Zábělská 43

312 00 Plzeň

NON stop telefonní linka: 377 462 312

Mobil: 605 965 822

E-mail: ld.plzen@atlas.cz

Webové stránky: www.epochs.cz

Linka důvěry a psychologické pomoci je jediné pracoviště tohoto druhu v Plzeňském a Karlovarském kraji. Linka je akreditovaná Českou asociací pracovníků linek důvěry a je jedna z největších a nejzkušenějších linek důvěry v ČR. Linka úzce spolupracuje s krizovou službou Diecézní charity.

Pracovníci, kteří jsou na linkách mají psychoterapeutickou zkušenost a speciální výcvik v telefonní krizové intervenci a pracují pod interní a externí supervizí. Na telefonní lince je poskytována okamžitá, anonymní, přátelská a profesionální pomoc. Linka je určena jak dospělým, tak i dětem, kteří se ocitli v tíživých životních, citových a krizových situacích, někdy jde dokonce i o záchranu života. Pracovníci volajícího mohou odkázat (díky kvalitní databázi kontaktů) na státní, neziskové a privátní instituce, které jim mohou v jejich těžké situaci pomoci. O pomoc mohou občané požádat i prostřednictvím internetu.

8. Fond ohrožených dětí – terénní služba

Adresa: Barandova 8

326 00 Plzeň

Telefonní číslo: 724 667 663

Krizová linka: 776 833 333

E-mail: fod.plzen@fod.cz

Webové stránky: www.fod.cz

Fond ohrožených dětí je občanské sdružení na pomoc týraným, zanedbávaným, zneužívaným opuštěným nebo jinak sociálně ohroženým dětem, s působností na celém území České republiky. Služby jsou poskytovány všem zájemcům, případně i anonymně. Klient může od spolupráce kdykoli odstoupit, styk se uskutečňuje na základě dohody.

Hlavními činnostmi jsou: pomoc dětem týraným i jinak sociálně ohroženým, se zaměřením na terénní sociální práci a sanaci rodin, vyhledávání náhradních rodin pro obtížně umístitelné děti, umístění dětí do Klokánku, kde je rodinná péče místo ústavní výchovy, zajištění umístění rodin s dětmi a mládež bez domova do azylových domů, dále je nabízena poradenská a hmotná pomoc náhradním i potřebným vlastním rodinám, osvěta a snaha o zlepšení legislativy a praxe na úseku ochrany dětí.

9. Centrum SOS Archa

Adresa: Prokopova 17

301 00 Plzeň

Telefon: +420 377 223 221

E-mail: archa.plzen@diakonieccce.cz

Webové stránky: www.sosarcha.cz

Centrum SOS Archa je jedním z programů neziskové organizace Diakonie ČCE – středisko v Plzni. Služby jsou zde poskytovány bezplatně a anonymně. Základním posláním této organizace je poskytování poradenské činnosti občanům, kteří se ocitli v tísní, kterou se mu nedaří překonat běžnými způsoby. Zařízení respektuje individualitu každého klienta, jeho potřeby a zájmy.

Centrum SOS Archa nabízí krizovou intervenci, jednorázovou konzultaci i dlouhodobější provázení, sociální poradenství, výchovné, partnerské, mateřské a rodinné poradenství, pastorační poradenství, psychologické poradenství.

Toto centrum nabízí pomoc také dětem a mládeži. Zaměřuje se zejména na: děti se syndromem CAN, děti, které se ocitly v situaci ohrožující jejich zdravý vývoj či duševní pohodu, práci s rodinnými příslušníky a blízkými osobami dětských klientů.

Cílem při práci s dětmi je chránit práva a oprávněné zájmy dětí, zajistit dítěti bezpečí a chránit ho před ohrožením vyplývajícím z druhu zátěžové situace, v zájmu dítěte spolupracovat s celou rodinnou a všechny členy podporovat, aby krizovou situaci zvládli a našli cestu k optimálnímu fungování celého rodinného systému.

10. Nemocnice u Sv. Jiří, s.r.o.

Adresa: Staniční 1126/74

312 00 Plzeň

Telefon: +420 377 266 647

E-mail: bohuncak@svjiri.cz

Webové stránky: www.svjiri.cz

Nemocnice u Sv. Jiří nabízí krizové sociální lůžko, které je určeno matkám, které se ocitly v akutní životní krizi nebo u nich došlo k takovému zhoršení psychického, kdy je nutná akutní psychiatricko-psychologická pomoc. Umístění je zde možné pouze na základě požadavku Oddělení sociálně právní ochrany dětí, které má smlouvu s městem. Pomoc je zde poskytována v nepřetržitém provozu. A jedná se o krátkodobou hospitalizaci, než se vyřídí její další ubytování, např. v azylovém domě. Toto lůžko může využít matka sama nebo i se svými dětmi ve věku od 0 do 18 let. Popř. může zde nechat své děti, v případě, že je potřebuje rychle někam umístit. Toto sociální lůžko hradí sociální odbor.

11. Intervenční centrum – pro osoby ohrožené domácím násilím

Důležité odkazy:

Tísňové volání: 112

Policie ČR: 158

Záchranná služba: 155

Non stop telefonní linka: 777 167 004

E-mail: ic@dchp.cz

Webové stránky: www.kadel.cz

Intervenční centrum působí pod Diecézní charitou Plzeň, poskytuje sociální služby pro osoby, které jsou ohrožené domácím násilím. Zaměřují se na přechodnou odbornou pomoc a nehmotnou podporu osobám ohroženým domácím násilím žijícím v Plzeňském kraji. Pomoc je poskytována s účastí Policie České Republiky. Služba je zajišťována terénní formou, tj. že pracovníci vyjíždí za žadateli, kam je zapotřebí. Pracovníci centra obětí domácího násilí kontaktují, pomohou jí s orientací v situaci a následně ji informují o možnostech jejího dalšího řešení. Poskytnou této osobě první psychickou pomoc a krizovou intervenci, sestavení bezpečnostního plánu, rozhovor s krizovým pracovníkem, poradenství a podporu práv a zájmů, podají osobě důležité informace a kontakty, sociálně-právní poradenství, zprostředkování návazné pomoci podle potřeb, odbornou psychologickou a terapeutickou pomoc, zprostředkování kontaktu se společenským prostředím a následný transport klienta do azylového domu, kde mu zprostředkují utajený pobyt.

Cílem Intervenčního centra je prostřednictvím odborného sociálního poradenství posílit schopnost uživatelů vyřešit problematickou vztahovou, partnerskou nebo rodinnou situaci a podpořit ho k využití přirozeného sociálního prostředí (rodina, přátelé,..), aby klient byl schopen se navrátit k běžnému způsobu života.

12. Arcidiecézní charita Praha – projekt Magdala

(Pomoc obětem domácího násilí)

Adresa: ADCH Praha

Londýnská 44

120 00 Praha

Telefon: 00420 222 510 436

00420 736 764 706

00420 603 588 440

NON – Stop linka: 00420 737 234 078

Webové stránky: www.magdala.cz

Přestože projekt Magdala není na území města Plzně, uvádím ho z důvodu, protože Azylový dům sv. Zdislavy s tímto projektem úzce spolupracuje, je to síťový projekt Charity České republiky, která je členem koalice organizací proti domácímu násilí Koordona, což je dobrovolné účelové seskupení organizací, které se zabývají přímou i nepřímou pomocí ženám – obětem domácího násilí.

V případě, že se osoba, která zažívá domácí násilí a rozhodne se změnit svoji situaci, projekt Magdala je schopen zajistit podporu a pomoc v této těžké životní situaci. Poskytuje sociální, psychologickou, speciálně pedagogickou a právní pomoc. Magdala spolupracuje s úřady, s policií a s dalšími specializovanými úředníky (lékaři, tlumočníky, psychoterapeuty) a samozřejmě poskytuje matce, která tuto pomoc potřebuje poradenství v této oblasti a doporučují jí na jaké úřady a pomoc se má obrátit.

Pro každou klientku, která se ocitne v péči projektu Magdala, je připraven individuální plán. Podle tohoto plánu je postupováno při řešení jejích problémů. Tento plán je vždy aktuálně měněn podle situace, potřeb a vůle klientky. Největší pomoc spočívá ve znovunalezení vlastní důstojnosti, svobody a převzetí zodpovědnosti za vlastní život.

Zajišťuje krizovou intervenci (naplnění základních životních potřeb). Kdy se jedná především o zajištění bezpečí klientky, tudíž zajištění chráněného ubytování s utajenou adresou, poskytnutí okamžité materiální pomoci ve formě potravin, tekutin, ošacení, léků finanční podpory apod., poskytnutí zdravotní a duchovní pomoci.

Další péče navazuje na krizovou intervenci, kdy v bezpečí chráněného bydlení a za podpory pracovníků projektu Magdala klientky postupem času nalézají vlastní styl a smysl života, začínají žít svůj vlastní život a začínají se začleňovat do společnosti. Při

poskytování služeb je nezbytná další spolupráce se státními a nestátními institucemi, úředníky a odborníky na danou problematiku.

Příloha č. 18

Kontakty na další ubytovny, které působí na území města Plzně:

Ubytovna Nonstop, Aldivia s.r.o.

Adresa: Lobežská 19

327 00 Plzeň

Telefonní číslo: 377 440 961, 777 995 566

Kontaktní osoba : p. BABICKÝ, recepce

Ubytovna Plzeň

Adresa: Rokycanská 117

31200 Plzeň

Telefonní číslo: 377 264 585

Mobil: 606 872 243

Kontaktní osoba: p.Drekovič

Ubytování v Plzni

Adresa: Radyňská 8

31700 Plzeň

Telefonní číslo: 775 740 232

Mobil: 606 871 710

Nabízí ubytování od 85,- Kč/den.